

PÄIKE

AJAKIRI
LASTELE JA
NOORTELE

Vebruar 1938a. (№ 2) Hind 35 senti

„PÄIKE“

toob päikesepaistet igasse perekonda !

„PÄIKE“ on moodsalt toimetatud laste ja noorte ilukirjanduslik ajakiri, mille kaastöölisteks parimad noorte kirjanikud ja kunstnikud, pannes suurt rõhku sisu valikule, tuues uuendusi ja täiendusi igas numbris, kusjuures ka lugejate oma kaastöö leiab sooja vastuvõttu.

„PÄIKE“ ei taha võistelda teiste ajakirjadega, vaid tahab omalt poolt kaasa aidata perioodilise noorsookirjanduse levimisele.

„PÄIKE“ toob peale ilukirjandusliku osa palju muud materjali, kõike, mis huvitab „Päikese“ sõpru. „Päikese Klubi“ toob järgmises numbris üllatusi.

„PÄIKE“ paneb eriti rõhku ajakirja välimusele, kasutades rohkearvulisi kunstipäraseid illustratsioone ning valitud pildimaterjali.

„PÄIKE“ ilmub mitmevärvilise kaanega, igal numbril uus kaanepilt.

„PÄIKESE“ väljaandmine on usaldatud kirjastus „Kuldkirja“ hooleks.

„PÄIKE“

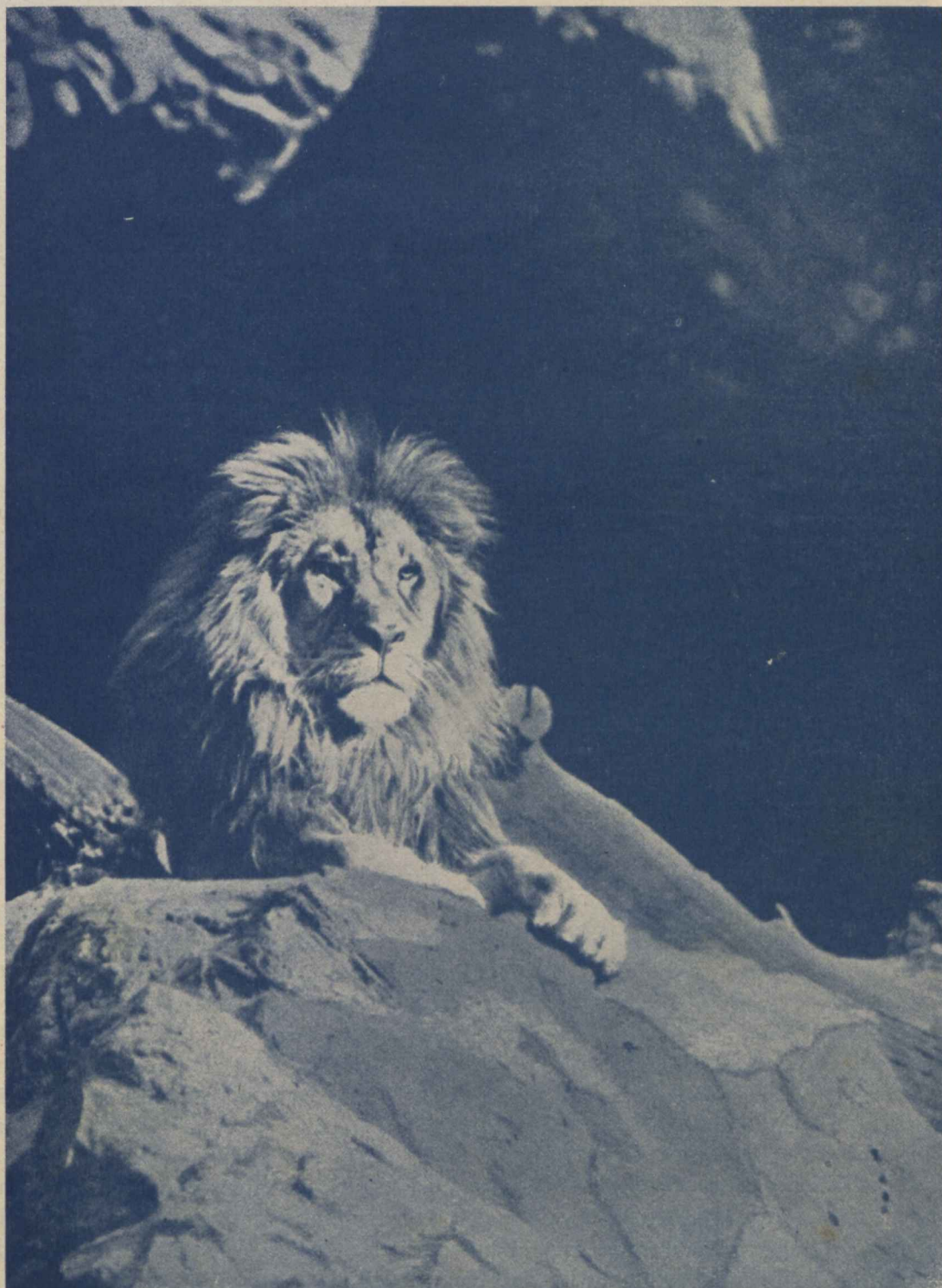
toob päikesepaistet igasse perekonda !

PÄIKE

Ajakiri lastele ja noortele

VEEBRUAR 1938

NR. 2

*Kõrvekuninga
puhketund.*

VEITNANT

RAUDKÄSI

„Päikesele“ jutustanud A. K.

E. Leps'i illustratsioonid

1919. aastal mürisid kahurid meie kodumaal, sest vaenlased, nii nagu sajandite eest, tahtsid hävitada meie iseseisvust ning vallutada meie riiki. Et kallaletungijaks oli suur Venemaa, kaotasid kartlikumad juba lootuse, et suudetakse võita selline vägev vastane.

Väike Kingu talu asetses täiesti üksikuna, pool kilomeetrit Jõekääru külast, metsa serval, vaenlase poolt okupeeritud maa-alal. Jõekääru kubises venelastest ja teistest punakaartlastest ning koolimaja taha olid üles seatud vaenlaste kahurid, mis saatsid mürsu mürsu järele väikesele rühmale eestlastele, kes endid vapralt olid kindlustanud teispool metsa asetsevas mõisas.

Nii elati Kingul üle ärevaid päevi. Öösi ei saanud tihti keegi und silma, sest aknaklaasid klirisesid suurtükimürinast ja tulikahjude veretav helk silmapiirilt pani punetama valgekslubjatud toaseinad.

Neljateistkümne-aastane Jaak oli Kingul sedapuhku ainsaks meesolendiks, kuna isa ja vend kaitsesid soomusrongil kodumaa vabadust. Peale Jaagu elas talus vaid naispere: ema, vanaema ja õde. Nii pidi Jaak kõigiti mehe eest väljas olema, aitama majatalitustel, heinu vedama ja puid tooma metsast ahjukütteks. Et Jaak oli tubli poiss, ütles ema: „Nüüd oled sina niikaua peremeheks, kuni isa tagasi tuleb.“ Ja Jaak võttis neid sõnu tõsiselt.

Ühel pühapäeva õhtupoolikul lähenes Kingule salk ratsanikke. „Oh Jumal, kui need ometi meie sõdurid oleksid!“ ohkas ema, vaadates aknast välja.

Jaagul oli aga teravam silm. Ta pigistas käed rusikasse ja surus pahaselt läbi hammaste: „Ei need ole meie mehed. Röövlid tulevad!“

Ratsanikud kihutasid õue, sidusid hobused aiapostide külge ning tulid majja, laskevalmis

püssid käes. Nende ülem, kurja näoga mees, astus sammu ette ja küsis: „Kus peremees?“

Ema ning õde jäid ehmatusest tummaks, kuna vanaema üldse ei kuulnud küsimust, vaid imestles: „Ei tea, kas nad mind, vanainimest, peaksid kartma, et püsse käes hoiavad?“

„Pidage suu. Kus peremees?“ käratas ülem.

Hetkelise vaikuse järel surus Jaak käed taskutesse ja vastas uhkelt: „Mina olen siin peremees! Minu nimi on Jaak Raudkäsi.“

Sõdurid muigasid, seirates väikest poissi. Kuid nende ülem läks päris kurjaks: „Mis see tähendab, et karjapoisid minuga nalja teevad? Otsekohe kutsuge peremees või...“ Ja ähvardades löi ta rusikaga lauale.

„Mina olen peremees,“ ütles Jaak jonnakalt. „Isa ja vend on sõjas. Seni täidan mina nende aset!“

„So-soo,“ ütles venelane pilkavalt. „Muidugi eestlaste poolel. Noh, siis teie neid elusalt enam ei näe. Paari nädala pärast on meie väed Tallinnas ja viimane kui eestlane, kes meile vastu hakkab, visatakse merre!“

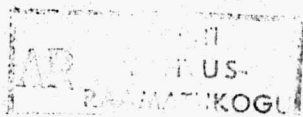
Jaagul läks süda raskeks, sest juba paar päeva vaikus suurtükimürin. Võib-olla oli venelasel õigus. Eestlased olid ehk taganenud ja nüüd polnud enam mingit pääsu. Ta suu tõmbus nutule. Kuid ta ei tahtnud vaenlasele näidata, et ta kardab, ja pööras uhkelt selja.

Sõdurid otsisid vahepeal läbi terve maja, leidsid pööningule peidetud singi, töid sahvrist leiba ning võid ja hakkasid suure isuga sööma. Üks sõdureist läks hobuseid söötma ja tuli tagasi suure kisaga, et talus ei olevat heinu.

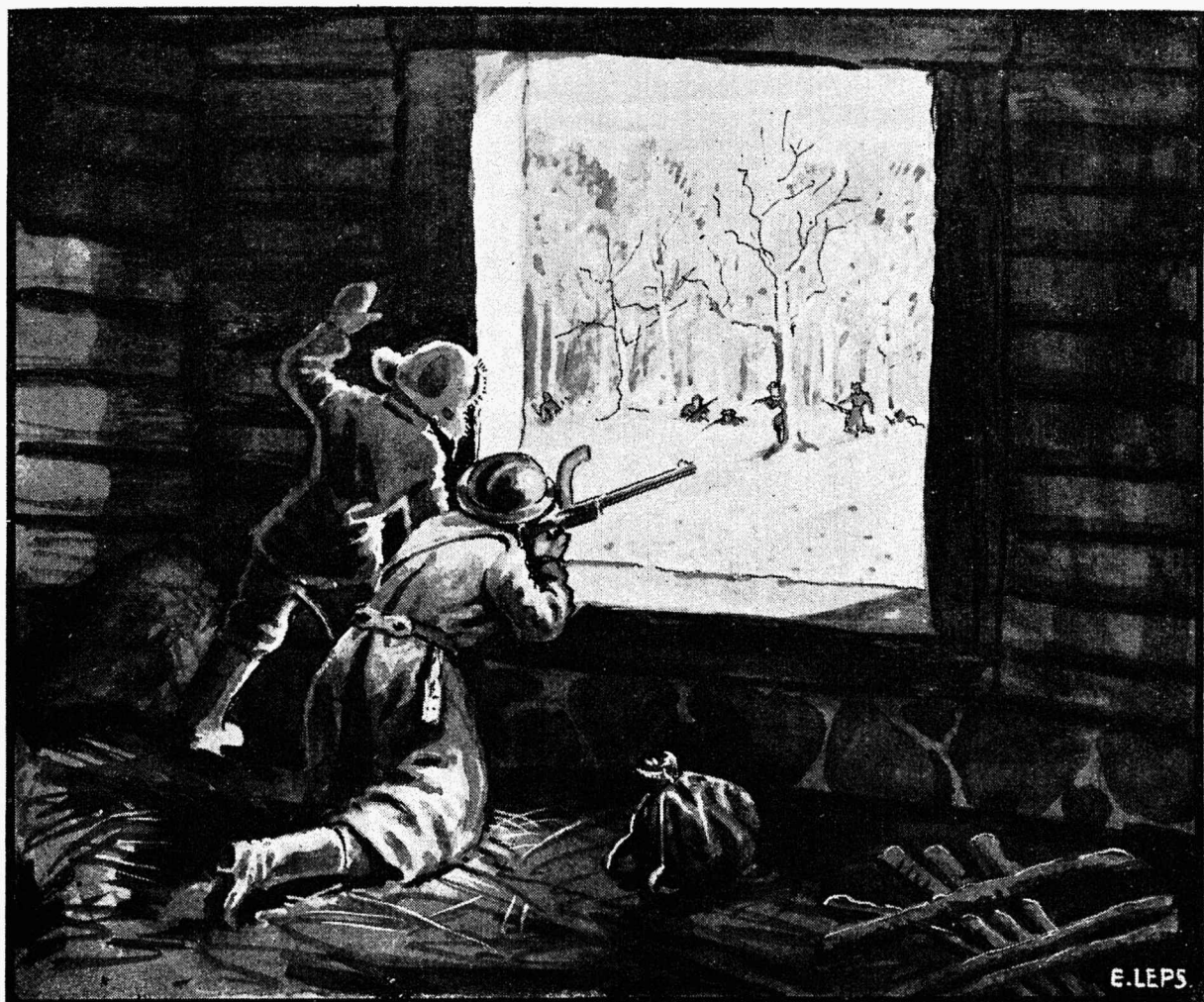
„Kuhu te heinad peitsite?“ küsis ülem.

„Heinad on otsas, eile teie mehed viisid siit viimase koorma,“ vastas ema.

Punaväelaste juht viskas piimakruusi põrandale, nii et see kildudeks lendas: „Olgu heinad kohal, või me pistame teie hurtsikule tule otsa.“

Ar 938P
Päike

Järsku kaikus terav kuulipilduja ragin karges talvehommikus. Vaenlased viskusid kohe lumme ja roomasid tagasi.

„Heinamaal küünis on veel pool koormat,“ ütles Jaagu õde Mari.

„Las poiss toob heinad koju,“ sõnas vene-lane. „Aga kähku, muidu näitame teile veel, mis vastuhakkamine tähendab.“

Jaak rakendas hobuse ree ette, endal nutt kurgus. Kui õde tahtis kaasa tulla, ütles ta: „Saan üksi toime. Seal on tihti laskmist ja hädaoht igal sammul. Sina jää koju ema juurde.“

Õde ja ema vaatasid pisarsilmil Jaagule järele, kui ta õuest välja metsateele sõitis, kuna ilm õhtu lähenedes läks üha pimedamaks. Oli kohutavalt vaikne, nii et Jaak arvas oma südame põksumist kuulvat. Vana Kõrb tundis teed ja sörkis erksalt ilma ajamata, kuna hämarus ikka enam tihenes kuuskede vahel. Talle tulid meelde venelase sõnad, kes ähvardas, et

paari nädala pärast on Tallinn vaenlaste käes. Kui juba pealinn langes venelaste kätte, siis muidugi oli kõik kadunud. Võib-olla olid isa ja vend surnud? Ning nüüd, üksi olles, hakkas Jaak suure häälega nutma.

Korruga lajatas metsas mitu püssipauku, üsna lähedal, nii et hobune ehmudes ajas enda tagumistele jalgadele. Siis levis jälle ümbruskonnas vaikus, mida katkestas vaid ehmunud vareste kraaksumine, kes rabinall kuuskede otsast lendu tõusid. Jaaku valdas pöörane hirm. Ta peatas hobuse võsastiku ääres ja kuulatas. Eemalt kostis okste praksumine ja venekeelne kõne, millest Jaak aru sai, sest tol ajal õpiti koolides veel vene keelt.

Kolm vene sõdurit läks üsna lähedalt hobusest mööda ega märganud siiski hirmunud poisikest, kes oli pikali reele viskunud.

Koolipoiss Vabadussõjas.

Sini-must-valge lipu all

Armsad „Päikese“ sõbrad! 24. veebruaril lehvivad sini-must-valged lipud üle kodumaa, igas linnas ja külas. Sest kahekümne aasta eest nõudis meie rahvas tagasi õigused oma maale ja vabadusele, mille pärast võitlus kestnud juba

„Aga ma olen kindel, et üks eestlane pääses minema,“ ütles üks meestest, süüdates paberossi.

„Aga vangistatud mees ütles, et neid ei olnudki rohkem,“ vastas teine.

„Valetab!“ ütles esimene. „Aga kui me ta püssitorude ette seame, küllap siis tõtt räägib!“

Sammud ja hääled kaugesid Jõekääru suunas. Nüüd sundis Jaak hobuse uuesti sõitma ja oli peagi heinaküüni juures, mis seisis heinamaa serval. Korraga jäi hobune seisma ja hirnatas. Ta ei läinud sammugi edasi, kuidas Jaak teda ka sundis. Sest tee ääres nõjatus inimkogu puu najale, sihtides püssiga Jaagu poole.

„Ärge laske,“ karjus Jaak.

kaua. Nagu sajandite eest, nii astusime jälle iseseisvate rahvaste perre, ning Läänemere kaldail hiivati sini-must-valged lipud.

Teie, „Päikese“ sõbrad, sündisite juba vabal kodumaa pinnal — teie isad ja vennad olid vapras võitluses meie riigist välja kihutanud suured ja vägevad vastased oma juhtide ning vanemate algatusel. Paljud pidid oma elu ohverdama selleks, et kaitseda vabadust, ja kui mehed hakkasid heitluses väsima, astusid koolipingilt appi noored — ka need, kes vaevalt suutsid relva tõsta, kuid kes ennem olid valmis surema, kui lubama vaenlasi jälle meie maal võimutsema. Selle aja kestel, mil oleme oma riigis olnud peremeesteks, on korda saadetud hiiglatöid. Teie ei suudagi kõike mõista, sest teie ei kujuta kodumaad teisiti ette, kui ta praegu on. Kui palju on ehitatud uusi raudteid ja maanteid, ilusaid hooneid, tehaseid, rajatud uusi parke ja puiestikke ning palju muud, millest kõigest võõraste võimutsemise ajal undki ei tohtud näha! Teie õpite emakeelses koolis — seda võõrad ei lubanud, kes tahtsid meid hoopis hävitada, sundides meile peale oma keele ja meele. Meie kodumaa on praegu kaunim kui kunagi varemini. Kuid me peame alati valvel olema, et saagiahned võõrad uuesti ei tungiks meie kallale. Seepärast kasvage tublideks poisteks ja tüdrukuiks, kellest rahu ajal igaüks täidab oma kohust, vaenlase vastu aga igal ajal astub kõhklemata, relv käes, kodumaa kaitseks.

„Sina, Jaak,“ hüüdis mees puu all. Jaaku läbis kuum juga — oli see viirastus? Sest see oli ju tema venna Antsu hää! Ta ronis reelt maha ja jooksis puu juurde, mille najale nõjatus Ants, ja naeratas vennale vastu.

„Kuidas sina siia said?“ kogeles Jaak. „Kas sina lasksid enne?“ Antsu suu ümber tekkis kibe joon. „Olime luurekäigul ja venelased piirasid meid ümber. Teised said — surma, mina ükski pääsesin ja see siin.“

„Mis imelik püss see on?“

„See on kergekuulipilduja,“ ütles Ants. „Kui sa aitaksid mind heinaküüni. Olen jalast haavatud ja saan ainult poolroomates edasi.“

Jaak oli üleni higine, kui ta venna oli küüni aidanud. Sest Ants, kuigi suur ja tugev

Heisake lipud!

H. Tepp

Poisid, vennad, täna lipu
vaba Eestile heiskame,
suure kanga masti tippu
tuulde lehvima paiskame.

Jooske metsa okste järgi,
tooge kuuski ja palukaid!
Õed, ruttu tehke pärgi,
pikki vanikuid nägusaid.

Vaata, lipp ju kõrgel lehvib:
Õnne Eestile! kõlagu.
Vaata, pärg ju kodu ehib:
kaunis kodu elagu!

Õilis maa, mis hoiad, toidad,
sulle südame anname,
sinu päike paistab, koidab,
sinu nime me kanname.

Küllap lähvad ruttu ajad,
meesteks mehisteks sirgume,
küll siis kutsuvad su rajad,
tõhe tublisse virgume.

Täna, vennad, õde väike,
lipu kõrgele heiskame.
Paistku kodumaale päike!
Eesti elagu! hõiskame.

Meie riigihoidja K. Päts oma pojapoja
Mattiga jõuluvanalt kingitust vastu võtmas.

mees, oli väga jõuetu ja vajus väsinult hein-
tele. „Nüüd tõmba mul vilt paremast jalast.“

Varsti leidsid nad haava, mille sidumiseks
Jaak käristas oma särgi räbalateks. Jalg oli
paistetanud ja haav valutas pööraselt, nagu
Ants ütles. Kiiruga jutustasid vennad teine-
teisele uudiseid. Eestlaste soomusrong oli täna
sõitnud metsa juurde ja Ants Raudkäsi nelja
sõduriga oli saadetud luurekäigule. Metsas pör-
kasid nad kokku suure rühma venelastega. Et
viimased olid neid varem märganud, siis avasid
nad kohe tabava tule ja ainukesena pääses leit-

nant Raudkäsi, suutes haavatuna roomata
metsakraavi.

Ainsaks mõtteks oli tal veel päästa kuuli-
pilduja ning roomata kodutalu heinaküünini,
kus häda korral võis veel kuulipildujaga tulis-
tades vastu panna vaenlastele, kui need peak-
sid ilmuma.

„Mul on kahju, et me ei suutnud mõisani
läbi murda, sest sinna oli tähtis teade edasi
viia.“

„Kas mina ei võiks seda teha?“ küsis järsku
Jaak.

„Sina? Sa oled alles laps!“

„Ma olen juba neljateistkümne-aastane. Ei ma venelasi karda!“

„Tõepoolest, ega see ei ole halb mõte. Sa saaksid seda ruttu teha. Ma oleksin ise läinud, kui need põrgulised poleks mind haavanud. Aga hobusel sõita ma ei või, sest tee on venelaste patrulle täis. Kuid mis sa neile ütled, kui nad su tabavad?“

Jaak mõtles viivu. „Usun, et saan nendega hakkama. Millise teate pean siis viima?“

„Homme kell 8 hommikul tungib soomusrong peale Jõekäärule. Samal ajal peavad mõisas olevad eestlased pealetungi algama, nii on käsk. Siis võetakse venelased nagu tangide vahele ja surutakse siit välja.“

„Aga venelased pidid juba Tallinna all olema?“

Ants naeris. „Seda nad olid. Kuid nüüd algas pealetung, mis enne ei lõpe, kuni viimne vaenlane on välja löödud Eesti pinnalt. Nüüd mine, poiss, Jumal kaitsegu sind! Ja kui me teineteist ei peaks enam nägema, siis tervita koduseid, ema ja teisi. Ning ütle, et isa on soomusrongil ja seni terve.“ Ta silitas Jaagu pead ja süütas paberossi.

Jaak sõitis tagasi teele ja pooletunnise sõidu järel ajas hobuse sügavale metsa, sidus ta kuuse külge ja hakkas pooljoostes mõisa suunas minema. Ilm oli pehme, algas tihe lumesadu, nii et sammugi ette ei näinud, ja Jaak oleks kindlasti ära eksinud, kui ta teed poleks põhjalikult tundnud. Kuid lumesaju tõttu oli tal lootust kergemini läbi pääseda vaenlase eelpostidest. Ta jooksis ja jooksis, ajuti komistades üle puujuurte, vahete-vahel seisatades ja hinge tõmmates.

Nüüd harvenes mets ja algasid jälle heinamaad. Kui neist põiki üle minna, ikka edasi, siis pidid varsti paistma mõisahooned — kui ta pimedas ainult ei olnud viltu läinud. Jaak tõmbas sügavasti hinge ning hakkas uuesti jooksmas; äkki viskus ta maha, kuuldes venelaste keelset kõnet. Seal olid vaenlaste eelpostid.

„Kas sa ei kuulnud, siin liikus keegi?“

„Mulle tundus ka, et jää praksus. Aga tuul puhub kogu aeg lund silma, mis sa siin näed.“

„Meie omad on varsti mõisas. No see on eestlastele alles üllatuseks,“ irvitas teine kahjurõõmsalt. „Une pealt võetakse nad vangi. Seda

nad ei usu, et meie sellise koerailmaga peale tungime.“

Masked sammud lähenesid. Jaak surus näo lumme ja oli hiirvaid. Et ta oli üleni lumine, siis ei pannud venelased teda tähele.

Valvesõdur mõisatrepil oli üllatunud, nähes südaööl väsimusest tuikuvat poisikest esile kerkiivat. „Viige mind kohe ülemuse juurde.“

„Nonoh, poju, meie pealik magab. Mis sul siis nii kiiret on? Kas sa ei ootaks homseni?“

„Äratage ta kohe üles. Tulen leitnant Raudkæe ülesandel. Ja venelased võivad iga silmapilk mõisale kallale tungida.“

„Seda oleksid pidanud kohe ütleva!“ Sõdur jooksis majja ja hetk hiljem tuli tagasi kapten Allikaga, kes unisena ajas sinelit selga. Jaak jutustas ruttu vaenlaste piilurite kahekõnest ning andis edasi pealetungikäsu.

Mõni hetk hiljem oli kogu mõis alarmeeritud. Seati üles kuulipildujad ja mehed ootasid, laskevalmis püssid käes. Jaak tahtis kohe tagasi joosta, kuid kapten keelas selle talle, kästes pealetungi ära oodata. Sest võib-olla oli kogu mõis ümber piiratud vaenlaseahelikust. Ta andis Jaagule kuuma teed ja paar tükki pehmet, alles õhtul küpsetatud leiba. Teekruus käes, surmani väsinud, nii jäi Jaak laua juurde magama, uinudes kuuldes, kuidas väljas läks lahti püsside ragin. Ta oli sellega nii harjunud aja kestel, mil Kingu talu asetses rindel, et ei osanud sellele suuremat tähelepanu kinkida.

Järsku Jaak võpatas unest ja hüppas püsti. Nõrk aovalgus tungis akendest sisse ja suures ruumis kostis magavate sõdurite norskamine. Ainult kapten oli üleval, uurides väikese petrooleumilambi valgel kaarti. „Noh, hästi magatud?“ naeratas ta sõbralikult. „Uinusid nii kõvasti, et ei kuulnudki, kuidas meie vaenlaste rünnaku tagasi löime.“

Jaak punastus. „Ma ei tea, miks magama jäin.“

„Pole viga,“ lohutas kapten. „Oled vapper poiss. Sinu tõttu pääsesime täna öösi terve nahaga.“

Järsku meenus Jaagule kodu, kus ema ja õde ning vanaema ootasid ahastusega, haavatud vend heinaküünis ja vana Kõrb, kes seotud metsas kuuse külge.

„Ma pean nüüd venna juurde minema,“ ütles ta, „ja siis koju.“

„Tervita venda minu poolt,“ ütles kapten tõsiselt. „Ütle talle, et ta veel vastu peaks, varsti algab meie rünnak, siis päästame ta.“

Jaak jooksis tagasi tulnud teed. Lumesadu oli lakanud ja ilm läks kiiresti valgeks. Metsa ääres nägi ta venelasi, kuid need ei pannud väikest meest tähelegi, kuigi selle süda lõi nagu sepavasar. Ta jooksis ikka edasi ja edasi, tundes järsku pöörast hirmu venna pärast. Lõõtsutades jõudis ta kuuse juurde, kuhu oli sidunud hobuse — kuid hobune oli kadunud. Ainult heinakõrred lumel andsid tunnistust, et Jaak ei olnud kohaga eksinud.

Jaak ruttas tagasi metsateele ja sattus otse vastu hulgale vaenlase sõduritele, kes tulid teed mööda marssides. Jaak kokkus — nende ees sammus juhina sama mees, kes eile Kingul heinu nõudis. Ka see tundis Jaagu kohe ära.

„Vaata, vaata, kus meie heinavedaja tuleb!“ ütles ta sõduritele. „Nüüd nabime selle petise kinni. Kuidas sa tohtisid meie käsu täitmata jätta? Ja kus on su hobune?“

„Eestlased võtsid mul hobuse käest ja ma... ma eksisin metsas ära.“

„Või kodumetsas eksisid kohe ära? Sa, poiss, ajad väga segast juttu. Sa tuled meiega staapi kaasa, küllap seal selgitame,“ ütles venelane kurjakuulutava näoga. „Meie lubame sul isegi sõita,“ venelane viipas meestejõugu taga sõrkivale hobusele ja reele. See oli Kingu vana Kõrb. „Näed, poju, meie võitsime isegi sinu hobuse tagasi. Muide, ta oli küll metsas kuuse külge seotud.“

Jaak sunniti rekke istuma, venelaste komisar aga istus tema selja taha ja käratas: „Kui plehku paned, saad kuuli, mõistad, koerapoeg!“

Jaak mõtles, kuidas pääseda. Venelaste jutust sai ta aru, et teda peeti salakuulajaks. „Küll me tal staabis sõnad suust välja võtame,“ arutasid nad omavahel. „Kui nad mu ka üles poovad,“ mõtles Jaak nukralt, „siiski ma ei tunnista neile midagi.“ Nii vapper poiss oli väike Jaak. Aga hirm vaenlase staabi ees oli suur.

Ta ei mäletanud pärast isegi enam, kuidas kõik nii välkkiirelt läks. Kohal, kus tee oli üsna kitsas ja noor kuusik riivas rege, hüppas Jaak maha ja jooksis metsa, enne kui venelased üllatusest said toibuda. Sõdurid panid püssid palge, kuid komissar keelas neid: „Ärge tulis-

tage. Jänesel jäävad ju jäljed maha. Parem läheme talle jälgi mööda järele; vaatame, kuhu need välja viivad. Kindlasti leiame midagi...“

Jaak jooksis tagasi vaatamata edasi, pöörus vasakule ja seisis järsku Kingu talu heinaküüni ees. Avatud uksekünnisel istus vend ja suitsetas. Ta oli näost lubivalge ja valust moonundunud suuga küsis: „Jaak, kas said teate ära anda?“

„Jah,“ seletas Jaak lõõtsutades. „Aga tagasiteel püüdsid venelased mu kinni. Pääsesin põgenema ja nüüd on nad mul kannul.“

„Venelased! See on halb.“ Leitnant Raudkäsi ajas enda püsti, püüdes kätega tugeada seinu najale. „Siis ruttu, ruttu, seame kuulipilduja korda. Nii kergelt nad meid kätte ei saa.“

Oli tõesti viimne hetk, sest juba liikusid metsa ääres hallid vaenlaste kogud. Vend õpetas Jaagule, kuidas padruneid laadida, ning asetus ise kuulipilduja taha põlvili, mille otsa suunas metsa poole.

Nüüd nad tulid ahelikus, kavatsedes piirata küüni. Järsku kaikus terav kuulipilduja ragin karges talvehommikus. Vaenlased viskusid kohe lumme ja roomasid tagasi. Mõnigi jäi liikumatult lamama.

Nüüd avati ka metsast neile äge püssituli. Kuulid vingusid ümber küüni, mõnigi lõi plaksudes seinu. Metsaalune näis kihisevat vaenlastest. Vend lõpetas tulistamise ja ütles vihaselt: „Las arvavad nüüd, et oleme surnud — tulgu aga hästi lähedale! Sina jookse ruttu ja vaata seinaprao vahelt, kas nad ka teiselt poolt ei tule.“

„Ei, sealtpoolt ei tule praegu ühtki,“ teatas Jaak ja läks venna juurde tagasi.

Venelased tulistasid ligi veerand tundi. Üks kuul tabas venna vasemat kätt, nii et veri hakkas nirisema läbi kindu. Vend surus hambad kokku ja ütles: „Hea, et see parem käsi ei ole. Sellega ma neid veel õpetan.“

Tulistamine muutus harvemaks. Nähes, et küünist ei tule enam ühtki lasku, tulid vaenlased jälle lagedale, sammudes küüni poole. Uuesti roomas leitnant Raudkäsi kuulipilduja juurde ja pani selle tööle. Vaenlased viskusid maha, osa jooksis tagasi metsa. Uuesti oli pealetung tagasi löödud. Korruga lakkas kuulipilduja töötamast.

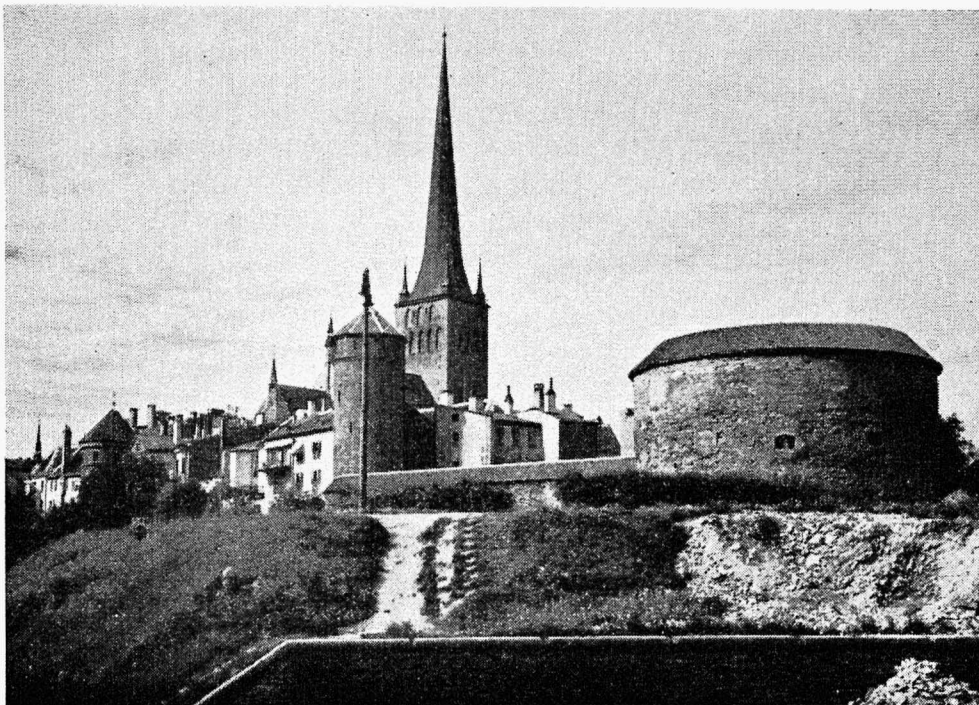

Foto Erka, Tallinnas.

Tallinna vaade. Ees paremal „Paks Margareeta“, taga Oleviste kirik, mis võib uhkustada meie teiste kirikute ees kõige pikema torniga.

„Rikkes,“ ütles leitnant Raudkäsi kibedusega. „Nüüd nad saavad meid siiski kätte. Sina, Jaak, tõsta käed üles ja mine välja. Ehk nad halastavad sulle kui lapsele. Mina aga elusalt enmast nende kätte ei anna.“

„Ei, ma ei lähe kuskile. Nad peavad mind salakuulajaks,“ ütles Jaak üleni värisedes. „Parem suren sinuga.“

„Hüva,“ ütles vend. „Mul on revolvrisk veel kuus laengut — neli neile, kaks meile.“

Vaenlased näisid terve igaviku nõu pidavat. Siis algas tulistamine uuesti. Kuid seekord nad olid küüni igast küljest ümber piiranud. Ei olnud enam mingit pääsu. Ning Jaak nägi hirmunult, kuidas vend vaarus ja kukkus heintele. „Nüüd nad tabasid mu paremat õlga, põrgulised,“ ütles ta nõrgalt. „Võta revolver enda kätte.“

Raske relv käes, valvas Jaak küüni ukse juures, endal pisarad silmis. Järsku kostis õhus tume ulgumine, nagu lendaks hiiglalind ümber katuse. Kostis nagu kõuemürin ja kõrge mullasamm lendas õhku vaenlaste keskel. See oli eesti soomusrongi granaat. Vaenlased jooksid laiali, olles ehmunud nii täpsest tabavusest. Ning samal ajal algas raginat kuulipilduja küüni taga.

„Eestlased tungivad peale,“ hõiskas Jaak, „oleme päästetud.“ Vend ainult naeratas nõrgalt, sulgedes palavikus hiilgavad silmad.

Vaenlased põgenesid metsa, mõni pillas hirmuga püssigi maha. Mõne minuti pärast jõudis eestlaste ahelik küüni juurde. Neid juhtis kapten Allik, kes tegi suured silmad, nähes Jaaku, leitnant Raudkätt ja kuulipildujat uksekünnisel.

„Kuulsime ägedat laskmist, muidu ei oleks me teadnud teile appi tulla,“ ütles kapten Allik. „Aga nüüd peame kiiresti leitnant Raudkäe haava kinni siduma. Oh, tal on neid isegi rohkem.“

Selgus, et leitnant Raudkäsi, ilma et ta seda võitlusmõllus oleks tähelegi pannud, oli saanud kuus haava juurde. Kuid raudne tervis ei lasknud tal surra.

Õhtuks oli Jõekääru vaenlastest puhas, kes hirmunult põgenesid, kuigi neid oli mitu korda rohkem kui eestlasi. Nad taganesid nii ruttu, et tagaajajad neile järelegi ei jõudnud. Ja nii sai ka Kingu peremees puhkust ning tuli vaatama omakseid, kes kõigist hädaohtudest siiski eluga pääsenud. Ta ei tundnud enam Jaaku ära — ülemeelikust poisikesest oli saanud mees!

Pips oli Malle väike koer.

MALL JA PIPS

Mailend

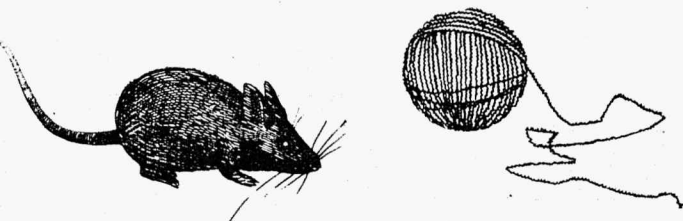
B. Lukats'i illustratsioonid

Ema kodus isale kampsunit. Mall ja Pips vaatasid pealt. Mall oli ema väike tütar, Pips oli Malle väike koer. Mall ja Pips ootasid, et ema lõpetaks kudumise. Nad oleksid hea meelega mänginud lõngakeraga.

Viimaks saabus lõunavalmistamise aeg. Emal pani töö käest ja läks kööki.

Ilus sinine lõngakera jäi lauale. Ta nagu meelitas: „Mängi minuga.“ Mall ja Pips jooksid teineteise võidu laua juurde, et haarata kera. Mall sai selle, Pips ei jõudnud nii ruttu lauale hüpata. Kahekesi nad jooksid aeda, et veeretada lõngakeraga.

Küll oli lõbus mängida! Kord oli kera Malle käes, kord Pipsi käes. Ja siis järsku ei olnud ta kummagi käes — kera oli kadunud.

Lõngakera oli kukkunud just Nöpsnina pesa-sissekäigu ette.

Mall ja Pips otsisid kadunud lõngakera kõikjalt. Küll sõstra-, küll vabarna-põõsa alt, küll maasika-, küll kurgipeenardelt. Mall jooksis isegi tuppa ja vaatas kapi ning süngi alla. Kera võis ju läbi lahtise akna tuppa lennata. Kuid seal teda ei olnud. Oi, oi, mis nüüd teha! Emal võis varsti hakata kera otsima. Mallel oli päriselt nutt varuks, Pipsil oli saba sorus.

„Mis viga?“ päris hiir Nöpsnina, kellel seal lähedal oli pesa. Mall ja Pips pärisid, kas ta pole näinud kadunud lõngakera. „Kas see oli ümmargune ja sinist värvi?“ „Jah, oli.“

Ilmnes, et lõngakera oli kukkunud just Nöpsnina pesa-sissekäigu ette. Hiireke kavatsenud parajasti hakata kera sisse auku närima, et sinna pesa teha. Järsku möödunud sealt kass Peeter.

Nöpsnina ehmunud ja joosnud hiire-
auku. Peeter läinud lõngakeraga minema.

Mall ja Pips otsisid üles kass Peetri. Peeter luuras parajasti varblasi. Ta oli pahane, et teda segati. Kui poleks Malle kaasas olnud, ta oleks hea meelega kraabunud Pipsi nina.

Peeter jutustas, et ta oli viinud sinise lõngakera oma poegadele mängida. Kassipojad mänginud sellega veeremängu. Osa lõnga nad harutanud lahti ja kudunud kassikangast. Kuid parajasti möödunud sealt siil Terav-okas. Lõngakera jäänud ühe okka külge kinni. Ja kadunud ta olnudki ühes siiliga.

Mall ja Pips olid juba väga väsinud. Kuid ilma lõngakerata nad ei tohtinud tuppa minna. Emal oleks olnud väga kuri, sest ta oli keelanud hullata lõngakeraga — selleks oli ilus kirju pall. Mall ja Pips ohkasid ja otsustasid üles otsida siil Terav-okka.

Viimaks Mall ja Pips leidsid siil Terav-okka roosipõõsa alt. Ta korjas putukaid ja tõuke. Siil ajas kohe okkad püsti. Kuid ta rahunes peagi.

Jah, ta oli leidnud sinise lõngakera. See meeldinud talle väga. Ta kavatsenud seda kanda kogu eluaja seljas. Kuid see ilu ei olnud kaua kestnud. Järsku ta kuulnud õhus tii-

Mall oli ema väike tütar.

Peeter luuras parajasti varblasi.

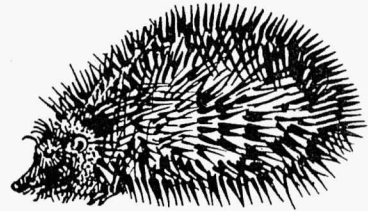
Vares Kavalpea.

bade lööke ja siis — kera olnudki kadunud. Vares Kavalpea viinud selle.

Mall ja Pips olid täiesti nõutud. Puu otsa ei osanud kumbki ronida. Ja lennata nad ka ei saanud. Karistus näis olevat kindel.

Siis äkki kukkus lõngakera puu otsast maha. Otse Malle ja Pipsi vahele. Tuul tõi selle varesepesast alla. Mall ja Pips olid väga rõõmsad. Mall naeris, Pipsil oli saba püsti. Nad jooksid tuppa.

„Taevake, kes selle lõngakera on ära määrinud?“ imestles ema, hakates õhtupoolikul uuesti kuduma. Mall punastus, Pips vaatas häbelikult maha. „Sa oled sõnakuulmatu laps,“ noomis ema Malle. Pipsil oli väga piinlik. Mall lubas emale, et ta edaspidi mängib palliga. Pips andis vaikides oma nõusoleku.

Siil Terav-okas.

LUGU PÖÖNINGUL

(Järg.)

„Ei tea,“ vastas Leili ema õige kohkunult. „Millal siis niisugune asi juhtus?“

„Praegu kohe,“ ähkis perenaine. „Läksin pooleks tunniks linna, unustasin pööninguukse lahti. Tulen tagasi, vaatan, lina läinud. Aga seda asja ma niimoodi küll ei jäta,“ töötas ta, „kohe lähen ja annan politseisse üles.“

Mu silmade ette kerkisid haruldase selgusega verekoerad ja vanglarauad.

„Tulge üles, vaadake ise järele,“ kutsus perenaine, „mul oli seal kümme lina ja nüüd on ainult üheksa. Kümnenda kohtki on veel nööri näha.“

Meie pettumuseks vastas Leili ema: „Usun niisamagi, mis ma ikka vaatan.“

Teist majarahvast tuli ka välja ja siis oli varsti arutamist kõik maailm täis. Õnneks olid teised niisugused, kes tahtsid kangesti näha seda tühja kohta nööri, nii siis ronis terve see kari pööningutreppi mööda üles.

„Nüüd toome ruttu lina meie sahvril ära ja peidame kuhugi mujale,“ ütles Leili. „Sealt tunnist võib ema ta iga minut leida.“

Aga niikui me sahvrilisse saime, kuulsime häälte järgi, et juba hakkas see voor ülalt tagasi tulema. Rein, kes just parajasti oli lina

veest välja väänanud, ei osanud rutuga enam muud paremat teha, kui toppis selle endale kuue alla põue.

„Nüüd ruttu alla hoovi peale,“ sosistas ta meile.

„Mul tuleb praegu meelde,“ rääkis väljas Leili ema, „et kuulsin enne oma sahvril nagu kobistamist. Ei teadnud siis veel mitte midagi arvata, aga nüüd löi järsku nagu välk peast läbi, et võib-olla käisid vargad seal ka.“

„Sa Issand!“ kaebas proua Huik meie kõrvalkorterist, „siin ei julge enam eladagi. Nagu röövlipesas.“

Nad tulid sahvrilukse juurde ja tegid selle lahti. Kükitasime küll tunni taha maha, aga nagu igaüks teab, vihmaveetünn ei jõua kunagi täielikult peita kolme last, tehku nad endid nii väikeseks kui tahavad.

„Lapsed,“ imestus Leili ema, „mis teie siin teete?“

„Otsime lina,“ ütles Leili.

„Mis lina?“

„Noh, seda, mis pööningult ära kadus. Kuulsime, kuidas teie enne sellest rääkisite, siis tulime siia vaatama, et vahest ta on siin.“

„Mispärast te arvate, et see just siin võiks olla?“ küsis majaperenaine kurja häälega.

Siinkohal ei osanud Leili enam midagi öelda, aga õnneks tuli Rein talle appi.

„Nägime enne,“ seletas ta, „kuidas üks vööras mees hiilis siit välja, siis arvasime, et mis tal sihukesse tühja sahvrisse ikka muud asja oli, kui pani lina siia, et kui pimedaks läheb, tuleb sellele järele.“

„Uih!“ karjus proua Huik. „Vööras mees! Miks te seda kohe ei öelnud? Mul jäi toauks lahti.“ Ta jooksis minema, vist järele lugema, kas tal kõik asjad on alles.

Majaperenaine (tema ei jätnud kunagi oma korterist lahti, nii siis polnud tal ka midagi karta) hakkas uurima:

„Missugune see mees välja nägi?“

„Pikk mees,“ ütles Rein.

„Mis tal seljas oli?“

„Riided,“ tähendasin mina.

„Kõigil meestel on riided seljas,“ pahandus majaperenaine. „Ma tahaksin teada, missugused riided.“

„Hallid,“ ütles Leili.

„Ja jalas olid säärega saapad,“ täiendas Rein.

„Ja läki-läki peas,“ rääkisin mina.

„See oleks siis nagu mõni maamees,“ arvas Leili ema.

„Hoidis, jah, sedamoodi,“ kinnitas Leili.

Korraga küsis majaperenaine Reinult:

„Poiss, mis sa ennast niiviisi küüru hoiad?“

Rein hoidis end sellepärast kogu aeg niimoodi ettepoole, et ei paistaks välja, et tal on nii suur pugu ees.

„Kõht valutab,“ ütles Rein.

Reinu ema, kes oli vahepeal teistega ühinenud, läks katsuma, kas tal vahest sooned pole üles ajanud, aga tõmbas käe ehmunult tagasi.

„Sa oled ju üleni märg,“ ütles ta.

„Ma... ma higistan kangesti,“ seletas Rein. „Mul on vist palavik.“

„Viige ta otsekohe sängi,“ andis Leili ema nõu. „Vaadake, kuidas ta väriseb.“

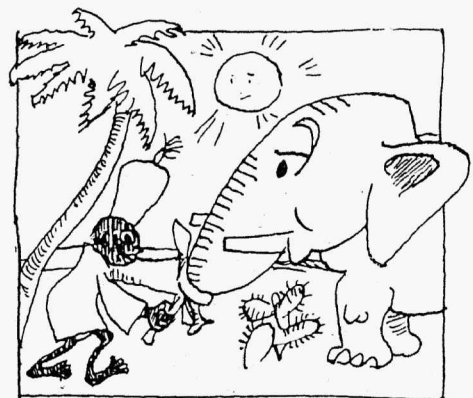
Rein värises tõepoolest, küllap tal oli õige külm seista seal niiviisi märja linaga põues.

Reinu ema kahmas pojal enam sõnagi pike-malt rääkimata käest kinni ja hakkas teda vedama enda järel toa poole. Rein tahtis veel meile nagu mingit märku anda käega, aga mida, sellest ei saanud me kumbki aru.

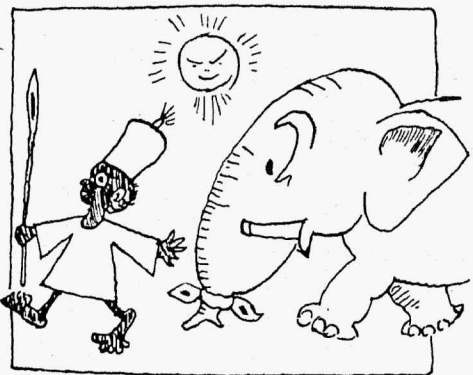
Džumbo vana ele-
vant,
Džim on tema adju-
tant.
Vett täis Džumbo
tõmbab loti,
nagu suure nahkse
koti.

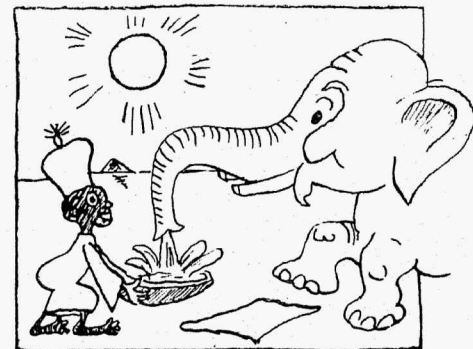
Džim seob kinni loti
suu,
küll kõrvereisul sel-
gub muu.

Sahas päike kõrve-
tab
ja Džimi, Džumbot
küpsetab.
Vett pole, varsti pii-
nab janu,
ei tee see kõrverah-
val mõnu.

Kuid Džimil reisida
on lust,
sest tal ja Džumbol
kavalust.

„Vaadake, kuidas rindki teisel üles paistetanud,“ ütles veel Leili ema, siis nad olid meie silmist kadunud.

„Oi sa taevas, mis nüüd küll saab,“ mõtlesin mina. „Kui ema hakkab Reinu riidest lahti võtma, siis leiab ta kindlasti lina ja siis oleme kõik sees.“

„Missugune nägu sel mehel oli?“ nõudis majaperenaine meilt edasi.

„Ei näinud nägu,“ ütlesin mina. „Ta oli seljaga meie poole.“

„Ma tahaksin sellepärast kõiki andmeid,“ rääkis majaperenaine teistele, „et kuulsin alles eile, poes naised rääkisid, siinpool kandis olevat viimasel ajal peaaegu iga päev pesuvargusi. Kahju, et seda meest nägid ainult lapsed. Suur inimene oleks teadnud rohkem tähele panna, siis oleks kriminaalidel teda palju kergem olnud üles otsida.“

Selle arutamiseega oli aeg läinud vahepeal niikaugemale, et perenaine arvas, nüüd on juba hilja minna kriminaali. Aga homme hommikul lubas ta selle eest hästi vara platsis olla. Siis läksid kõik laiali oma korteritesse, peale seda, kui igauks oli ilusti järele vaadanud, kas tema kuuri-, sahvri- ja keldriuks on kõvasti lukus.

Toas muidugi ema rääkis isale ka seda lugu ja mõlemad otsustasid peaaegu ühest suust, et küll ikka inimesed on läinud praegusel ajal häbematuks. Päris päevaajal varastavad teistel kas või silmad peast välja.

Õhtul kella kaheksa ajal tuli Reinu ema meie poole ja ütles, et Rein tahtvat kangesti mind näha. Tal olevat pööraselt igav. Ema kõhkles küll esialgu, aga kui Reinu ema kinnitas, et pole midagi külgehakkavat, ainult külmetus, lubati mind minna.

Läksin hea meelega, sest tahtsin kangesti teada, kuidas on lood linaga.

Rein lamas sängis, tal oli kuum kummikott kõhul, hiiglahunnik tekke peal ja ta higistas kangesti. Kui ta siin veel ühe päeva pidavat lamama, ütles ta, siis jäävat ta varsti päris tõsiselt haigeks.

„Kus on lina?“ sosistasin mina.

„Sängi all,“ vastas Rein. „Sain ta ema selja taga sinna visata.“

Kummardusin vaatama. Sealt ta valendas tõe poolest vastu.

„Pead ta siit ära viima,“ seletas Rein, „sellepärast lasksingi sind siia kutsuda. Hommikul, kui ema hakkab tuba kraamima, ta leiab selle sealt tingimata. Kuhugi mujale mul pole teda ka panna.“

„Kuhu mina ta panen?“

„Viska üle aia Kolgi maja hoovi,“ ütles Rein. „Praegu on väljas pime, keegi ei näe sind. Kui ta sealt leitakse, siis mõtleb igauks, et varas viskas ta sinna.“

Leidsin, et see nõu polegi laiduväärt. Pugesin sängi alla, tõin lina välja ja, lina selja taga ning kogu aeg oma tagumist külge Reinu ema poole hoides, pugesis välja.

Koridor oli pime, meil ei valgustata teda kunagi nagu teistes majades, ja ma pidin just hakkama trepiotsa poole kobama, kui järsku kuulsin ülalt pööningult nagu inimese jala astumist.

„Perenaine vaatab ülal oma pesu järele,“ mõtlesin. Sealsamas tekkis mu peas mõte: „Mis oleks, kui hiilisin pööningutrepist üles ja viskaksin lina üle luugi kuhugi sinna. Siis leitaks ta homme sealt ega saaks süüdistada mitte kedagi. Võiks lihtsalt arvata, et ta on juba pesu ülespanemise ajal sinna kukkunud ja et terve see kadumislugu on perenaise välja mõeldud.“

Samas hakkasingi oma kavatsust täide viima. Hiilisin täna juba teist korda pööningutrepipi üles. Luuk oli tõe poolest lahti. Kaugemal maas põles mingisugune lamp ja kellegi vari liikus ümber selle. Heitsin lina pesunöörile alla ja jäin kuulutama, kas majaperenaine märkas selle kukkumise häält. Minu rahulduks ta ei paistnud midagi kuulnud olevat. Ta tatsutas niisama rahulikult nöörile all ringi nagu ennegi. Siis ta läks lambi juurde ja kummardus selle kohale alla. Ehmusin koledasti. Lambivalgusel nägin selgesti, et see polnud sugugi majaperenaine, vaid hoopis võõras mees.

Ilma et isegi oleksin teadnud, mida teen, hakkasin valjusti appi karjuma. Majas löi ärevaks nagu sipelgapesas, kui sinna sisse kepiga torgata, — inimesed jooksid igalt poolt ustest välja, mõnel oli taskulamp käes, mõnel kepp, mõni karjus, et kus kohal põleb? Aga kuuldes, et varas on pööningul, jooksid mehed robinal üles ja mõne minuti jooksul olidki selle kinni

püüdnud. Pärast tuli välja, et see oli tööpoolest üks päris suur korterivaras, keda politsei juba ammu oli taga otsinud.

Mina tõusin majas otsekohe päris kangela-seks. Kõik kiitsid mind, et oskasin kohe vaa-tama minna, kui kuulsin kahtlast häält (nii ma neile seda lugu seletasin), ja majaperenaine tõi mulle isegi järgmisel päeval terve naela komp-vekke.

„Ainult ühte ei saa ma aru,“ rääkis ta veel mitu päeva tagantjärele, „mispärast see varas

hommikul näpatud lina tagasi tõi, kui tuli teisi asju varastama. Ja kus ta teda kogu aeg ringi vedas? Nii sopaga koos teine, et ükski võim ei tee enam puhtaks.“

Meie krõbistasime kolmekesi pesuköögi trepil perenaise toodud kompvekke ja olime rõõmsad, et nii hästi sest segasest asjast välja pääsesime. Võib-olla, kui ma ükskord suureks saan, siis vahest jutustan majaperenaisele ära ka, kuidas see juhtus, et varas tõi lina tagasi. Praegu küll ei julge.

SUUSATAMISE KAUDU ELUJULGUST

Arp Rullingo

Spordiveste

Need, kes teie seast on suusatanud, teavad, kui toredalt mõnus tunne on peale suusamatka lõpetamist. Aga et suusatamine annab ka elu-julgust, seda teavad vist vähesed.

„Elu on suusatamine,“ ütleb üks soome vana-sõna. Ja see pole ime, sest Soomes on muutunud suusatamine tõeliseks vajaduseks. Juba väikesed poisid, isegi tütarlapsed suusatavad. Pikad kooliteekonnad sooritatakse suuskadel. Tehakse raskeid rännakuid metsades, mägedes, legendikel jne. Ja kindlasti selle tagajärjel ongi suusasport Soomes nii kõrgele arenenud, et vaevalt leidub talle vastaseid mujal kui Nor-ras ja Rootsis, kus samasuguselt harjutatakse, s. t. juba varasest east ollakse suuskadel. Ütlus: „Harjutamine teeb meistriks“ sobib eriti hästi just spõrtlikele aladele, sest vaadeldes meie tõelisi spõrdimeistreid, näeme, et kõik saavu-tused on pika ja raske harjutamise tulemused. Me teame, et meie suursportlased olid oma nooruses kehalise tubliduse poolest tihti kaugel taga kaasaegsetest noortest, ent järjekindel harjutamine tegi neist vahel isegi maailma-meistrid. Nii teame, et meie kümnevõistluse maailmameister Klumberg oli lapsena kar-tustäratavalt kidura tervisega, ta põdes läbi kõik võimalikud lastehaigused, kuid sportides tugevnes keha ja Klumberg mitte üksnes ei arenenud terveks meheks, vaid võitmatuks maailmameistriks. Sama lugu on kordunud meie teistegi spõrdikuulsustega, näiteks Lu-richiga. Neid kõiki viis vaid järjekindel har-

jutamine ihaldatud sihile — maailmameistri troonile.

Meie kõik oleme kuulnud ka kuulsast Norra polaarmaade uurijast Fridtjof Nansen'ist, kuid paljud ei tea, et Nansen väärrib kindlasti ka ühe suurima suusataja kuulsust. Vähesed on saanud hakkama säärase hulljulge suursaa-vutusega: minna senitundmata, seniuurimata maa-alale, kus ühegi inimese jalg ei ole käinud, ja seda suuskadel. Lugeses tema elulookirjel-dust, tunneme tõelist imetlust. See algab järg-miste sõnadega:

„Üksik mees seisab suuskadel keset Põhja-nabamaa valget legendikku. Kell peos, ta mää-rab kindlaks oma asendit.

Tulemus on hämmastav: 86° 13' 6'' põhja-laiust. Keegi ei ole veel pääsenud nii Põhja-naba lähedale.

Kuid seal on veel teinegi mees, Johansen, temagi suuskadel.“

See on otse hämmastav kuulda, et kaks meest on tunginud suuskadel kaugele põhja, kus ühegi inimese jalg pole varemini käinud. See oli saavutis, mis pani kogu maailma neist meestest rääkima. Millist määratud treeningut nõudis see saavutis, seda näitab kujukalt Nan-seni lapseiga. Varases nooruses kasvas Nansen suuskadega kokku nagu araablane hobusega. Ei ole siis sugugi ime, et Nansen sai hakkama senikuulmatu spõrtliku saavutisega.

Nanseni lapsepõlve kohta on kirjutatud, et ta juba poisikesena lõikas loorbereid poiste-

Lumemehe materjal transporditakse kohale.

vahelistel võistlustel ja kaheteistkümnendast eluaastast alates ta rändas, püss õlal, tundrates jahti- ja kalastustekondadel. Kolme kilomeetri pikkuse koolitee käis ta iga päev edasi-tagasi, suvel joostes ja talvel suusatades. Suusatamine oli tema lemmikharrastus. Nelja-aastasena oli ta saanud oma esimesed suusad, milledest ta jutustab, et need olid „kohutavalt rasked ja viletsad ning tehtud teistest suurematel, mis kuulusid minu vanema õe omandusse. Nad ei olnud ühepikkusedki“.

Ühel raamatutrükkijal oli väikesest poisist kahju, kes oma võimatuil suuskadel higistades katsus kooberdada mööda mägesid ja metsi, — ta kinkis poisile uued punakad suusad ja pika sinise kepi. Nende suuskadega sai Nansen esimese auhinna mäest allalaskmise võistlusel. Suusatamisharrastuse oli ta pärinud oma tublilt emalt, see oli juba noore plikana äratanud tähelepanu osava suusatajana, aga ka pahameelt, sest suusatamist peeti tol ajal veel naistele sobimatuks alaks.

Nii näeme, et Nansen oli vaevalt käima hakanud, kui õppis ka suusatama. Ja sellest hetkest jäid suusad tema lahutamatuiks kaaslasteks kogu eluks. Suuskadel saavutas ta oma parima: rõõmud ja mured elas ta läbi suuskadel, samuti pettumused ja võidud. Kas pole küllalt paikapidav soome vanasõna just siin: „Elu on suusatamine.“ Läbi elu suusatades, läbi elu liueldes lumel!

Kuid mitte ükski see. Nansen sai eluks nii tarvilikku optimismi just suusatades. Ta kirjutas oma päevikusse: „Ilma vastupidavuseta pole ühtki võistlust, ja ilma võistluseta pole mingit elu — see on sama kui kaks korda kaks on neli. Võistlus on elu, ja selle tagant viipab võit.“

See on otse uskumatu, kui palju optimismi ja julgust annab nooruses läbitehtud treening ja võistlus. Mitte ükski pärasisiks sportlikeks suursaavutisteks pole tähtis see nooruses omandatud spordivaim, vaid koguni pärasiseks eluvõitluseks.

Kogu elu möödus Nanseni alalises treeningus. Ta tegi küll pikemaid, küll lühemaid suusamatku; mägedel, metsades ja lagendikel, kõikjal ta harjutas. Või kuidas muidu oleks ta hakkama saanud seesuguse hulljulgusega, mille kohta ta eluloos on järgmist tähendatud:

„Siis torkas talle pähe julge mõte: tungida suuskadel läbi Gröönimaa mandri ühelt rannalt teiseni. Oli ta ju enda arvates üsna tubli suusataja: 1888. a. ta suusatas Bergenist üle Hardangeri mäestiku tundraseljandikkude ja jäälagendikkude Osloni, ööbides lageda taeava all magamiskotis kahekümnekraadisises pakases.“

Kas ei tundu see meie suusatajatele otse uskumatuna, kuid me teame, et Nansen sai selle julge ettevõttega hästi hakkama. Mitte ükski kehaline võime, vaid veel enam raudne tahe on see, samuti nooruses sissejuurdunud võistlusvaim, mis muudab koguni vältimatuks võistluse. Nansen omandas palju just suusatades, otse karmilt end sundides rangete treeningukavade järgi käima. See tuli talle kasuks pärasises elus.

Kui Nansen 1926. a. valiti Šotimaa St. Andrews'i ülikooli rektoriks, siis pidas ta ametisse astumise puhul kõne, mis oma haaravuse ja sütitavusega sobib eeskujuks ka meile. Kõne oli üldiselt täis optimismi, ülistust võistlusele. Ta pöördus noorte poole üleskutsega tegema julgeid tegusid, trotsima tundmatust:

„Meil on tarvis teid, noored sõbrad, kelle silmad on võimelised eraldama lihtsaid ja

Ehitustöö on viidud lõpule.

põhjapanevaid asju, teid, kes olete valmis käima uusi teid, tegema julgeid tegusid, trot-sima tundmatust.

Mis on seiklusmeel? Eks see olegi vaim, mis viib inimkonda edasi teadmiste maailma poole... See on tundmatuse jõuline kutse, igatus teispool tundraid olevaile maile, sügavale inimhinge juurdunud jumalik tõmbejõud, mis laseb esimesel jahimehel leida uusi jahialasid, see on ehk meie suuremate tegude ja lennukamate mõtete algallikas, nende mõtete, mis ei tunne mingeid piire.

Teie naerate julgetele tegudele vastu ja

muigate hädaohtudele. Tüüri hoiavad nooruse vaimustus ja eneseusaldus. Ükski torm ei suuda teid hukutada.

Sügavale meie olemusse on peidetud seiklusmeel, kauguste kutse, mis ilmestab kõiki meie tegusid ja annab elule sügavama, kõrgema ja õilsama mõtte.“

Nansen leidis, et tema nooruses sooritatud treeningu raskused said aluseks pärastiste lennukamate mõtete teostamisel, seepärast õhutas ta noori juba väikesest peast julgelt vastu astuma raskustele. Fridtjof Nansen jääb ka meile suureks eeskujuks.

P Ä E V I K

Kui ma sain seitsme-aastaseks, küsis ema mult eelmine päev enne sünnipäeva, mida ma kõige meelsamini tahaksin saada kingituseks.

„Päevikut,“ ütlesin mina ilma pikemalt järele mõtlemata. Minul on nimelt vanem õde Tiiu, tema on juba päris suur preili ja ta kirjutab peaaegu iga õhtu päevikut. Tahtsin ka suur olla ja mõtlesin, et kui hakkam samuti päevikut kirjutama, siis teised inimesed ei tohi mulle enam öelda „väike tüdruk“, nagu nad Tiiulegi kunagi niiviisi ei ütle.

Nii siis ostiski ema mulle päeviku. Istusin kohe isa kirjutuslaua äärde, et alata kirjutamist. Ja siis ma alles sain aru, et mul polnud aimugi, kuidas päevikut kirjutatakse.

Istusin tükk aega ja närisin sullepeatsa. Nii teen ma ikka, kui millegi üle tõsiselt järele mõtlen ja mul trehvab sullepea käes olema. Ema ei teagi sellest midagi, tema imestleb alati, et kes need sullepead ometi nii kangesti peaks ära närima, kas õige hiired või. Mina aga ei saa sinna midagi parata, sest muidu mulle ei tule üldse ühtki head mõtet pähe. Nagu seegi kord. Mõtlesin ainult vast veerand tundi, kui juba teadsin, mida pean tegema. Kirjutan lihtsalt esimese lehekülje Tiiu päevikust maha. Eks pärast edasi saa ikka kuidagi, kui juba algus on tehtud.

Tiiu oli õnneks parajasti kodunt ära. Tal on nimelt peigmees, seesama härra Okas, kes

iga õhtu käib meie pool, aga ta on nii naljakas mees, et ei räägi peaaegu kunagi ühtki sõna, ainult istub tooli peal ja vaatab Tiiule otsa. Nägu on tal siis, kui ta meile tuleb, niisama valge, nagu teistelgi inimestel, aga niikui Tiiu tuppale tuleb, läheb see peaaegu niisama punaseks, nagu õnnibuse sein väljastpoolt vaadata, ja niisuguseks see jääbki siis kogu õhtuks. Ema ja Tiiu räägivad alati, kui härra Okas on ära läinud, et ta olevat väga kena noormees, aga kahjuks natuke liiga tagasihoidlik. Sellest ma aru ei saa, mulle ütleb ema alati, et pean olema tagasihoidlikum, et see olevat palju ilusam kui mürategemine ja kõigi inimestega lobisemine. Mispärast nad siis kahetsevad, et härra Okas on tagasihoidlik?

Sellesama härra Okkaga oligi Tiiu läinud sel päeval jalutama. Hiilisin siis Tiiu tuppale ja võtsin tema päeviku pesukapi sahtlist linade alt välja. (Seal ta hoiab seda sellepärast, et keegi ei saaks lugeda, aga mul on see peidukoht juba sellest ajast peale teada, kui enne jõulu otsisin, kuhu ema ja Tiiu on peitnud mu jõulukingitused.) Avasin selle ja kirjutasin esimeselt leheküljelt oma päeviku esimesele leheküljele:

„On õhtu. Kuu paistab sisse mu aknast ja tähed säravad lõpmatust kaugusest mulle vastu. Aga mu hing on nii lõpmata kurb. Kus viibid sa, mu kallim Toomas? Kas sinagi vahest seisad avatud akna juures? Kas igatsus paneb sinugi põue põksuma? Ah, mu armsam, samuti nagu haavaleht mu akna all, väriseb minugi süda sees hirmust, et pean sust lahkuma. Võibolla juba homme, ülehomm... Kes teab?... Armastan sind ja vahel usun, et sinagi vastad

mulle sama kuuma tundega, aga sealsamas asub kahtluseus mu põue närima. Miks pole sa mulle oma tunnetest kunagi ühtki sõna lausunud. Ema ütleb, sa olevat selleks liiga arg ja tagasihoidlik. Oh, kui see oleks õigus!... Aga kui see polegi tõsi, kui sa ainult sellepärast oled nii sõnakehv, et sul polegi mulle midagi öelda, et sa ei armasta mind. Mine ära, kahtluseus, mine ära, ära piina mind... Ma ei suuda enam... Ei, see ei ole, ei tohi olla tõsi, mu Toomas armastab mind, näen seda ta silmadest.

Head ööd, mu Toomas, head ööd. Homme näen sind jälle.“

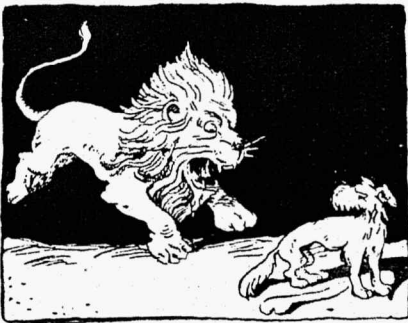
See oli küll väga ilusti kirjutatud, aga ma ei saanud sellest suuremat midagi aru. Mispärast Tiiu kirjutab, et tema akna all värisevad haavalehed, kuna seal pole haaba olemaski, on hoopis kask ja selle lehed ei värise sugugi. Ja missugune on kahtluseus, mis tema põue närima ronib? Kas see on niisugune nagu vihmuss või ta hoiab rohkem kapsaussi moodi? Ühes asjas jõudsin siiski selgusele, nimelt, et päevikut peabki vist niiviisi kirjutama, et keegi aru ei saa, mis seal tahetakse kirjutada.

Õhtul ema küpsetas minu sünnipäeva puhul suure koogi, tegi vahuga igasugused sakid ja lilled peale, pani ümberringi kaheksa küünalt põlema ja kutsus härra Okka ka kooki sööma ja šokolaadi jooma.

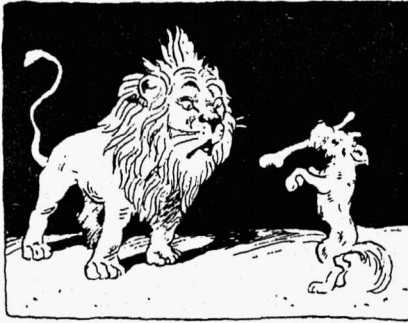
Ema küsis härra Okka käest, kuidas neil Tiiuga jalutuskäik läks, ja härra Okas vastas: „Väga hästi.“ Siis olime kõik jälle hulk aega vait.

Äkki ütles härra Okas mulle:

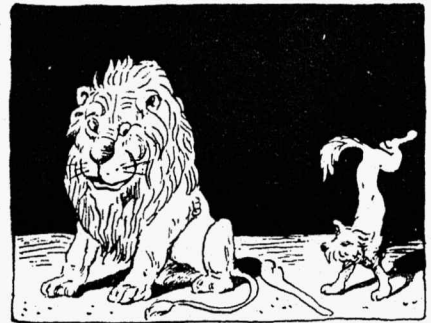
„Mis Kai sünnipäevaks kingituseks sai?“

Koer Raks kord, olles reisimas seal kaugel lõunas — Aafrikas, just konti näris mõnuga, kui kohtus äkki lõviga.

Ei meie Raks sest palju hooli, ta teind ju läbi trikikooli, ta „sitsima“ end kohe säeb, mis lõvi esmakordselt näeb.

Tal kasvab veelgi imestus, kui kohe järgneb number uus: Raks heidab kondi kõrvale ja tõuseb esikäpale.

„Päeviku,“ vastasin mina uhkelt.

„Noo?“ pomises härra Okas. Siis jäid jälle kõik vagusi. Härra Okas vaatas Tiiule otsa ja ohkas sügavasti, Tiiu ohkas omalt poolt vastu. Täiskasvanud inimesed on (nagu olen ennemgi tähele pannud) vahel kangesti imelikud. Mis on neil ohata, kui laual on suur kook ja šokolaad?

„Näita ometi härra Okkale ka oma päevikut,“ sundis ema.

Tõin selle ja andsin härra Okka kätte.

„Oo!“ ütles härra Okas, kui selle lahti tegi. „Siia on isegi midagi juba sisse kirjutatud. Kas võib lugeda?“

„Lugege, kui tahate,“ ütlesin mina, aga sain selle peale otsekohe emalt müksu külge. „Kuidas sa räägid?“ sosistas ta. „„Olge head,“ öeldakse.“

„Olge head,“ ütlesin mina, kuigi seda polnud enam vaja, sest härra Okas juba lugeski.

Ma pole ühtki inimest näinud midagi nii naljaka näoga lugemas, nagu härra Okas luges mu päevikut. Ta näovärv läks veel punasemaks, kui see oli harilikult, ja kui ta oli lugemise lõpetanud, vahtis ta mulle tükk aega ümmarguste silmadega otsa, enne kui küsis:

„Kuidas sa tulid sellele, niisugust asja kirjutada?“

„Eks ole ilus?“ küsisin mina.

„Ilus küll,“ nõustus härra Okas. „Aga kas sa kirjutasid selle omast peast.“

Nihutasin enese Tiiust hästi kaugele, enne kui vastasin:

„Ei, seda ma omast peast ei osanud teha,

kirjutasin maha Tiiu päevikust. Aga nüüd ma juba oskan seda ka ise.“

„Mis?“ kiljatas Tiiu nii kõvasti, et härra Okas ehmatusega ta kõrvalt toolilt tahtis lakke karata, ja kahmas mu päeviku härra Okka käest ära. Lugemise ajal läks ta näost niisama punaseks nagu härra Okaski. Siis, kui oli lõpetanud, viskas ta mu päeviku lauale, lõi mõlemad käed näo ette, nagu tükiks talle nutt peale, ja jooksis uksest välja. Härra Okas jooksis talle järele, nagu mängiksid nad kulli.

Nüüd võttis ema mu päeviku. Tema aga ei läinud punaseks ega joosnud teistele järele, vaid naeratas ainult ja küsis, kas ma tahan veel šokolaadi. Minagi läksin selle peale rõõmsamaks, sest vahepeal tükkis mulle kõvasti niisugune mõte peale, et täna õhtul võib minna halvasti.

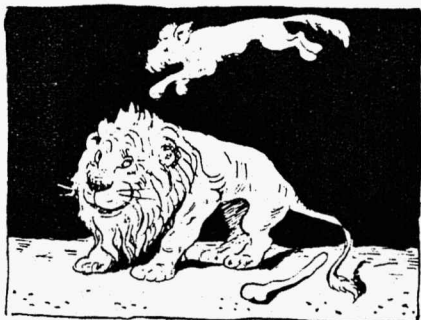
Küsisin emalt, kas ma ei peaks mitte minema vaatama, kuhu teised jooksid, aga ema ütles, pole vaja, küll nad tulevad isegi tagasi. Ja tal oli õigus. Umbes poole tunni pärast nad tulidki tagasi ja olid nii rõõmsate nägudega, nagu oleks keegi neile kinkinud šokolaadist maja.

„Ema, meie abiellume varsti Toomaga,“ ütles Tiiu.

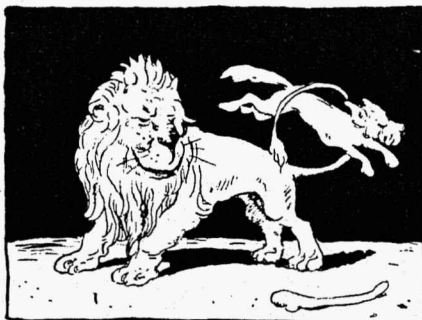
Noh, siis tuli seda musutamist ja üksteisele kaela kukkumist nii palju, et mina võtsin laualt tüki kooki kaasa ja hiilisin tasakesi toast välja. Minu arvates ei või maailmas igavamalt asja olla kui sihuke kaelustamine.

Järgmisel päeval tõi härra Okas Tiiule pundi lilli ja minule suure karbi šokolaadi.

„See on sulle su ilusa päeviku eest,“ ütles ta.

Siis üldse hoogu võtmata Raks hüppab üle lõvi pea. See lõvi väga lõbustab, nii et ta naeru kihistab.

Ning muheledes rõngaks saba lööb lõvi, aga vaata — juba Raks lendab läbi sealt kui kuul, et kõrvus vihiseb tal tuul.

Nüüd lõvi liikumatuna jääb hämmastusest istuma. Raks kasutades soodsat juhust kaob kondiga siit suurest ohust.

Peep

Kaarel

A. Bach'i illustratsioonid

Peep väljal kodu kindlustab
ja lumest valli ehitab,
sest kodust möödub külatee,
kust ilmuda võib vaenlane.

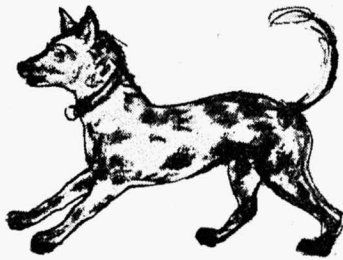
Peep lumepalli pallil' laob
ja kindluse müüri tihkeks taob.
Siis kerkib viimaks torni tipp
ning sinna heisatakse lipp.

Kes oma kodu võtab kaitsta,
sel õigus õilsat rahu maitsta.
Kuid vaenlasele kurjas ilmas
on kindel kaitse pinnaks silmas.

Kas liigub juba vaenu vari
või on see metsaliste kari? —
Vist koolipoisid koduteel:
neil kära, vallatus käib eel.

Kust Peep võib meeste meeli teada:
tal tarvis relvad valmis seada.
Ta üle müüri mehi piilub
ja kindlust kuulidega kiilub.

Ka Pauka kindlusvalli ees
on valvel valge lume sees;
tal poiste kari silma paistab,
ta vaenlast kauge maa pealt haistab.

Ju jäänud väikseks vahemaa,
kuid Pauka veel ei haugata.
Küll kostab kõrvu poiste kisa,
kuid Pauka hing on täna visa.

„Oh-hoi!“ „Hurra!“ nüüd eemalt kajab
ning Pauka ennast sirgeks ajab.
Ju poisid näinud kindlusvalli
ja valmistavad lumepalle.

Ei vaenlane vist vastast hinda:
ta kergelt viskab vaenukinda.
Üks lumepall ju torni tabab
ja teine lipu tornilt rabab.

Peep tulega ei kiirelt hulla:
ta laseb vaenlast ligi tulla.
Siis kindlusest käib tuuletuhin
ja äge kuulirahe vuhin.

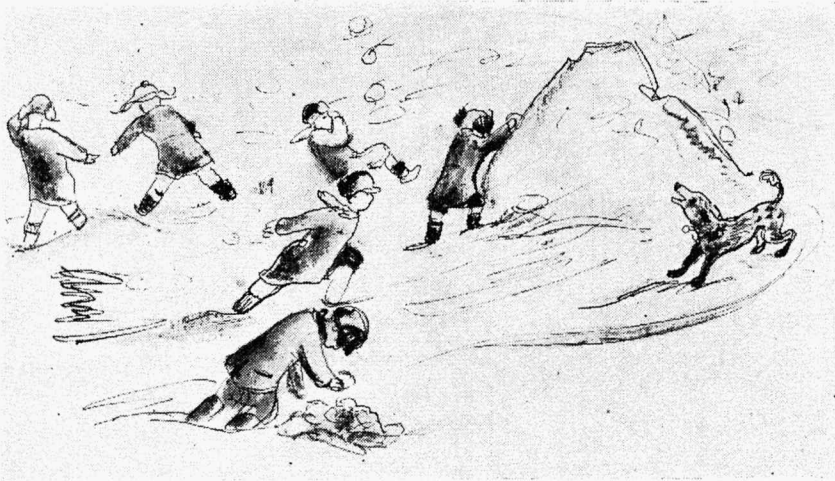
Üks vaenlastest ju hoiab nina —
ta maitsta saanud valget tina —
ning hapraks muutub mehe meel;
kuid lahing alles seisab eel.

Kõik raamatud ja paunad lumes,
sest koolipoisid sõjatules.
Mis kindluses? — Kes seda teab,
kuid kindlus alla andma peab!

Kaks meest on juba reast väljas,
kuid neli veel on võitlusnäljas:
nad ründavad nüüd rinnaga
ja kas või elu hinnaga.

Üks vaenlane, kes lõhub valli, saab kaela suure lumepalli, kuid teised kolm — ei nemad maga — ka juba kindlusmüüri taga.

Peep kindlust aga päästa püüab ja vallilt abiväge hüüab. Sealt tuleb Pauka paukudes ning vihast valjult haukudes.

Nüüd pealetungija on pigis — ta päästab end veel palgehigis, sest Pauka hirmu kuulutab ning vaenlast väljal tuulutab.

Peep vallil rõõmu nüüd ei varja: kui Pauka saadab poistekarja, siis vallilt lahkub vapper mees. Kuid seisab üllatuse ees.

Üks poiss veel kindlusmüüri alt on õõnestamas nobedalt. Ta pole näinud teiste saatust, kuid nägema peab viimast vaatust.

Peep sündmuskohale end tüürib ja poisi kindlusesse müürib. Pea müürist kuulduh ohkimist ja vaese vang'i puhkimist.

Et Peebul rinnas süda soe, siis: vilets vang, sa välja poe. Peep ise vang'i vabastab, las vang ta võitu kuulutab.

Nii lõpnud vaenlase atak, kuid võitjat ootab sõjasaak: kes jätnud raamatud, kes pauna, kui saanud korraliku sauna.

Peep uhkelt kodu poole tõttab ja sõjasaagi kaasa võtab. Ei seda muidu kätte saa, kui peab Peepu paluma.

Läbiseigi laiast maailmast

Nälgid võivad inimesed keskmiselt 6—10 päeva, nii et nad seejuures ellu jäävad. Kuid on neid, kes söömata on vastu pidanud isegi 30—50 päeva. Nendel muidugi on eriti tugev organism. Loomadest võib koer elada söömata umbes 60 päeva, linnud aga pole nälgimises meistrid. Nii suudab tuvi söömata olla ligikaudu ainult 11 päeva, kana kaks nädalat.

Loomad, kes talveunne jäävad, nälgivad selle aja kestel umbes 2—6 kuud. Konn elab terve aasta söömata, kuid selline vastik loom, nagu lutikas, koguni kuus aastat.

*

Pingviinid elavad Lõuna-Jäämeres. Nad ei saa lennata, kuid nad sõuavad meres ujudes oma tiibadega nagu aerudega ja on osavad tuukrid, püüdes vee alt kalu. Need omapärased linnud elavad koos tuhandepäiste peredena.

*

Paberit võib valmistada linast, kanepist (parem sort paberit), puumassist, õlgedest ja kaltsudest.

*

Kõige kõrgem Euroopa mägi Montblanc (4807 m) asetseb Prantsuse, Itaalia ja Helveetsia piiril.

H i i r e p o e g P i i - p i i

L. Tigane

Sahvripõranda all oli hiirepesa, nagu neid alati leidub sääraustes kohtades. Pesas elas hiirepere-kond, mis koosnes isast, emast ja ühest hiirepojast. Neid poegi oli ennem küll rohkem, aga ühel halval päeval sõi kass kolm tükki ära, missugust kurba sündmust hiirevanemad ei saanud kunagi ilma pisarateta meelde tuletada. Selle eest hoidsid nad ka oma viimast poega nagu kullatükki. Kõige paremad palad sahvriiriulitelt tassisid nad talle kätte, nii et hiirepoeg oli üks ilusamaid ja läikivamaid loomi, keda sahvripõranda all kunagi nähtud. Vanemad olid ka, teadagi, tema üle kangesti uhked ja tihti kutsusid nad teisi hiiri külla ainult sellepärast, et neile oma ilusat poega näidata.

Kui nüüd keegi arvab, et hiirepoeg säärase kasvatuse tagajärjel läks uhkeks või ajas oma nina liiga püsti, siis eksib ta küll põhjalikult. Pii-pii — nii oli ta nimi — oli kõige eeskujulikum hiirepoeg, keda hiirevanemad kunagi üles kasvatanud — heasüdamlik, lahke ja, mis peasi, sõnakuulelik. Ta ei lahkunud näiteks kunagi vanemate loata pesast, mis tuleb hiirepoegade juures väga harva ette. Ainult üks viga oli tal — ta teadis elust kangesti vähe; aga seda polnud ta isa ja ema seni märganud.

Ühel hommikul, kui vanemad jälle olid läinud kodunt välja ja enne seda kõvasti kinnitanud, et Pii-pii pesast mingil juhul ei lahkuks, tundis hiirepoeg järsku, et tal oli igav. Ennem ta polnud kunagi midagi sääraust tundnud, kes teab, millest äkki niisugune asi juhtus. Kõige parema meelega oleks ta läinud hiireaugust välja ja vaadanud natuke sahvris ringi, kuid et ta oli, nagu juba öeldud, sõnakuulelik hiirepoeg, siis ta muidugi seda ei teinud. „Aga,“ mõtles ta, „august välja piilumast ema ei keelanud mind, nii siis võin seda teha ja see on võib-olla natukenegi parem, kui istuda pesas ning tunda igavust.“

Ettevaatlikult puges hiirepoeg Pii-pii

hiireaugu väljapääsu-avause juurde ja piilus ringi. Esimene asi, mida ta nägi, oli üks päris võõras hiir, kes omakorda jälle hiireaugu sisse püüdis piiluda.

„Tere hommikut,“ hüüdis Pii-pii rõõmsalt. Tal oli hea meel, et leidis kellegi, kellega saaks vahest mõne sõna juttu ajada.

„Tere hommikut,“ vastas võõras hiir ja silmitses Pii-piid seejuures hästi teravasti. „Kas sina oledki see, kellest siin kõik räägivad, et ta olevat ilusama välimusega kõigist ümbruskonna hiirtest?“

„Ma ei tea,“ kogeles hiirepoeg, sest talle paistis, nagu oleks võõras tema peale niisuguste juttude pärast vihane, „niiviisi öeldakse küll. Aga ega te sellepärast minu peale pahane ole?“

„Pahane?“ piiksus võõras põlglikult. „Vaata, mida sinusugune veel välja ei mõtle. Kas tead, mis ma sulle ütlen? Päris kena sa oled küll, aga mitte põrmugi moodne. Ja see loeb meie ajal palju rohkem kui mingisugune ilu.“

„Moodne?“ küsis hiirepoeg uudishimulikult. „Mis see on?“

„See on niisugune, nagu mina olen,“ sai ta vastuseks.

Sellest vastusest Pii-pii küll põrmugi targemaks ei saanud, aga ta vaatas igaks juhuks võõrast hästi teraselt. Sel oli sassis karv ja õige lühike saba.

„Minul on küll pikem saba kui sul,“ alustas ta teist juttu, et võõras ei taipaks, kui rumal ta on mõiste „moodne“ suhtes.

„See ongi moodne,“ vastas teine. „Ma ju ütlesin sulle juba enne, et sina pole seda mitte.“

„Aga see ei näe kuigi ilus välja,“ arvas Pii-pii.

Võõras raputas etteheitvalt pead. „Sul on küll puust pea otsas,“ arvas ta. „Aru ei saa sa millestki. Hea küll, kordan sulle veel kord, kuna olen juba kord sinusugusega jutuajamist alustanud: moodne ei pruugi sugugi ilus olla.“

„Ja kuidas saadakse niisugune moodne saba?“ päris Pii-pii.

„Selleks on olemas säärased masinad,“ seletas võõras õpetlikult. „Inimesed nime-tavad neid hiirelõksudeks. Sinna on pandud tükk rasva. Seni kui lähed seda rasva sööma, lööb masin sul plaksti saba tagant ära.“

„Aga see on ju valu,“ ehmus hiire-poeg.

„Kes tahab midagi olla, peab selle heaks ka kannatama. Seepärast ongi seal rasy, et valu ei tunduks nii suur. Juhtub ju niisuguse juures veel hullemaidki asju kui see tühi valu. Näiteks minu tädipoeg. Temale meeldis mu saba väga, ta oli ka väga maitsekas hiir, ja ta tahtis endale ka niisugust saada. Ma juhatasin ta sinna masina juurde, aga ta ei osanud seal ennast õieti alla seada ja masin lõi tal saba asemel pea otsast ära.“

„Kas tema on ka nüüd moodne?“ küsis Pii-pii.

„Tema on nüüd surnud,“ vastas võõras rõhuga.

„Millesse ta suri? Kas kass sõi ta ära?“ huvitus hiirepoeg.

„Sinuga ei maksa üldse rääkida,“ ütles võõras. „Sa oled veel rumalam kui see kartulikast seal sahrinurgas.“

„Räägi ikka veel natukenegi,“ palus hiirepoeg. „Mul on siin üksinda kangesti igav. Ütle mulle, mida teevad moodsad hiired?“

„Jooksevad ringi, hangivad endile uusi tutvusi ja laiendavad silmaringi. Näiteks, kui ma ühe sahririiuli olen läbi vaadanud, siis tahan ma tingimata teada saada, mis on teisel. Või kui olen ühest jahukotist võtnud suutäie, pean ma kindlasti järele vaatama, kuidas maitseb jahu teisest kotist.“

„Aga,“ tulid järsku hiirepojale ema igapäevsed manitsused meelde, „kas sa ei karda, kui jooksed niiviisi ringi, et kass su kinni püüab ja ära sööb?“

Võõras näis järele mõtlevat.

„Mis tast karta,“ rääkis ta siis, „kass on minu hea tuttav. Iga õhtu käime

temaga koos kaevu äärest mollist vett joomas.“

„Noo?“ imestles Pii-pii.

„Lähem nüüd väheke riulile ringi vaatama,“ ütles võõras hiir ja lipsti! oligi Pii-pii silmist kadunud.

„Kuule,“ hõikas Pii-pii talle veel järele, aga ta ei vastanud enam. Hiirepoja meel läks õige kurvaks. Järsku tuli talle tahtmine omalegi saada moodsat lühikest saba, aga ta ei teadnud, kus asetseb see masin, millest teine rääkis. „Ootan siin,“ mõtles Pii-pii, „kuni ta tuleb tagasi, siis küsin järele.“

Tal tuli õige tükk aega oodata, kuni kuulis jälle hiireaugu juures tasast liikumist.

Pii-pii pistis nina välja ja tõmbas selle siis jälle välgukiirusel tagasi. Seal seisis kass, keda Pii-pii siin maailmas kõige rohkem kartis. Muidugi, märgates hiirepoja ninaotsa, hüppas kass otsekohe juurde ja ajas oma koledate küüntega käpa hiireaugu suust sisse, aga Pii-pii oli taganenud nii kaugele, et kassi käpp temani ei ulatunud.

Kui kass nägi, et ta hiirepoega niisama kätte ei saa, katsus ta kavalusega.

„Tule välja, väike hiireke,“ kutsus ta maheda häälega, „tahan sult midagi küsida.“

„Ei tule,“ piiksus Pii-pii pesast vastu, „sa sööd mu ära. Pealegi ema ei lubagi mind välja minna. Aga kui sul midagi on vaja teada, mine üles riulile, seal on see hiir, kes ütles, et ta on sinu hea tuttav. Tema ongi palju targem kui mina.“

Kass vaatas kaheldes hiireaugu poole, aga teades, et ega see tal ikka eest ära jookse, hüppas riulile vaatama, mis-sugune tema tuttav seal on. Ülevalt kuuldus selle peale kõva krabinat, üks väiksem kauss lendas kolinal alla, ja kui Pii-pii selle hirmsa müra peale uudishimulikult puges hiireaugu suule paar sammu lähemale, nägi ta, kuidas kass hüppas riulilt alla, moodne hiir suus, ja läks pooljoostes sahrivist välja.

Hiirepoeg Pii-pii oli kogu ülejäänud aja, kuni vanemad koju tulid, kangesti

kurb. Ta tahtis omale nii väga moodsat saba saada ja nüüd, kuna kass ta tuttava ära viis, jäi talle võib-olla eluajaks teadmatuks, kus asetseb sabakärpimise masin.

Kui ema ja isa koju tulid, märkasid nad kohe, et nende silmatera pole nii rõõmus nagu harilikult. Kui nad aga Pii-pii kurbuse põhjuse teada said, muutusid nad järelemõtlikuks.

„Ei või jätta teda enam alati üksinda pessa istuma,“ arutasid nad omavahel. „Peame teda hakkama enestega koos välja viima, muidu ta jääb, nagu näha, päris rumalaks.“

Nii pääseski hiirepoeg Pii-pii pesast välja ja õppis õige ruttu vahet tegema hädaohhtlikkude ning ohutute asjade

vahel, samuti seda, et ei saa alati puhta tõena võtta seda, mis mõni kiitleja tüüp sulle ette valetab. Ja igavust polnud tal vaja enam kunagi tunda.

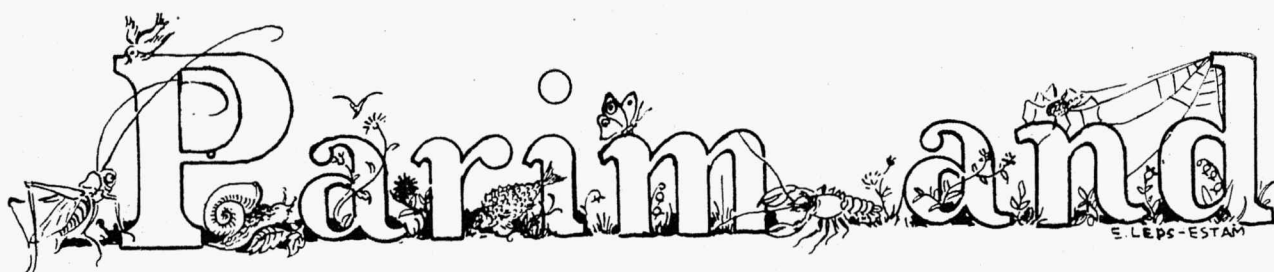
Tehnika ime.

See sündis sel ajal, kui meil raudtee oli veel uudiseks. Tuleb Tapa jaama mees, kel on vaja sõita Tartu. Kogemata ta aga istub Tallinna minevale rongile. Teel tuleb muidugi, nagu igal reisul, naabritega juttu ajada.

„Kuhu teie sõidate?“ küsib mees enda vastas istuvalt proualt.

„Tallinna.“

„Vaadake,“ imestleb mees, „kui mugavad on need uuema aja leiutised. Mina sõidan Tartu ja teie Tallinna ja mõlemad istume ühel ning samal rongil. Vahe seisab ainult selles, et mina istun näoga Tartu ja teie Tallinna poole.“

Tõlk. O. Kuningas

Bulgaaria rahvajutt

E. Leps-Estam'i illustratsioonid

Oli kord iidisel ajal tilluke sinisilmne ingel, hõbetiivadega õlgadel. Ta oli nooremaks valvuriks Eedeni aias. Ühel päeval ütles armas Jumal tillukesele inglile:

„Väike hõbetiivuline ingel, võta oma pisike trumm, tõtta alla maa peale ja põrista! Teata kõigile elulistele — neile, kes lendavad õhus, neile, kes ujuvad vees, ja neile, kes kõnnivad mullapinnal —, et nad koguneksid siia. Tahan igale neist midagi kinkida. Nüüd mine!“

Tilluke ingel viskas trummi õlale ja jooksis taeva eeskotta. Ta otsis redelit, mida tarvitas Jumal, kui suvatses minna vaatama maailma. Hõbetiivuline inglilike leidis redeli, riputas selle kuusarve otsa ja laskus kähku maale. Ta sattus rohelisele murule, kus sõi pime hobune. Hobu oli viibinud sõjas koos isandaga, kes oli tema vastu väga sõbralik ja hea. Kuid isand tapeti ja hobune nuttis enda suurest kurvastusest pimedaks.

Tilluke ingel põristas trummi ja hüüdis, hääle kajades iga nelja ilmakaare poole:

„Tõtake kõik, tõtate — Jumal jagab ande!“

Siis voolas kõigist maailma äärtest kokku miljoneid väeteid loomakesi, igat liiki ujuvaid ja lendavaid olend: usse, kalu ja linde. Üksteise järel nad tõusid mööda taevaredelit, mis tõmbus päriselt looka raske koorma all. Kõik nad pöördusid Jumala poole ja suudlesid ta kätt ning igaüks sai midagi. Terve päeva läbi väetid elajad, ussid, kalad ja linnud ronisid üles-alla redelil. Nad saabusid alla tagasi õnnelikena ja naeratlevaina, hoides endi kätes kintusi.

Jaaniussile oli annetatud väike kiirgav täht. Konn tuli alla, tassides kaasa mandoliini. Vähile andis Jumal paari kääre, öeldes: „Kui saad rätsepaks, pead enne kolm päeva plaanitsema ja ainult ühe päeva õmblema.“ Ämblikule oli antud võrgukudumiseks niiti kogu eluajaks. Sipelgas tuli ära kukrutäie soovidega usinaks tööks. Eeslile Looja annetas kella, kuid eesel laskis selle kukkuda jõkke, mispärast ta ei teagi kunagi õiget aega. Jänes sai neli jalga, mis Jumal oli valmistanud tuulest, ning papagoi omandas mõistuse.

Viimaks, kui kõik olendid olid läinud, astus vana hobune redelile. Kuid et ta oli mõlemast silmast pime, vääratas ta ja kukkus. Hobu sirutas haiget saanud kurajalga ja pööras näo kurvvalt ülespoole, ometi midagi nägemata. Siis kargas talle pähe pisike alp rohutirts, kes küsis:

„Kas sul silmi peas ei ole?“

„Ei, mul pole silmi.“

„Kas sa kinki tahad?“

„Jah.“

„Millist sa sooviksid?“

„Silmi.“

Rohutirts mõtles viivu, kratsis koivaga kõrva-tagust ja lausus:

„Oota siin veidi aega!“

Juba ta ronis laiuval kuul, hüüdes sealt Peetrusele: „Oota, ära veel lukusta taevavärvavaid!“

Püha Petrus oligi sel hetkel parajasti keeramas võtit lukuaugus. Kuuldes rohutirtsu häält, loobus ta sellest ja laskis tirtsu sisse. Pisike rohutirts läks Jumala ette.

„Armas Jumal!“ kaebas ta tinasel häälel. „Seal all ootab vana haige hobune. Tal pole silmi ja ta ei saa ronida üles.“

„Mida peaksin andma temale?“

„Ta soovib Jumalalt silmi.“

„Kas tõesti?“ küsis Jumal. „Tule minuga kaasa paradiisi.“

Jumala jalad astusid kaunil haljal murul. Mahe-dat valgust hoovas Ta silmadest, kallistades rohtu. Kui nad jõudsid madala purskkaevuni varjulise puu all, ütles Jumal:

„Võta peotäis vett ja kui lähed alla, pritsi sellega hobuse silmi.“

Pisike rohutirts kummardus, võttis peotäie vett ja tahtis alustada tagasiteed, kui Jumal vaatas talle armuliselt otsa ja küsis: „Mida pean andma sulle tasuks?“

„Ei midagi!“ vastas pisike rohutirts. „Mul on tiivad.“

„Ja kaastundlik hing,“ lisas Jumal. „Sina saad parima anni.“

Ning Jumal pöördus tagasi oma kotta, võttis viiuli ilma keelteta — need unustas Ta seinale rip-puma — ja kinkis rohutirtsule.

Rohutirtsu rõõm oli nii määratu, et redelit mööda maandumise asemel ta hüppas otsekohe alla läbi õhu. Kui ta jõudis hobuse juurde, pritsis ta pimedaid silmi veega ja need said nägijaiks. Vana hobune oli nii õnnelik, et väli osutus tema hullamistujudele kitsaks.

Väsid küsis hobune pisikeselt rohutirtsult: „Mida kinkis Jumal sulle?“

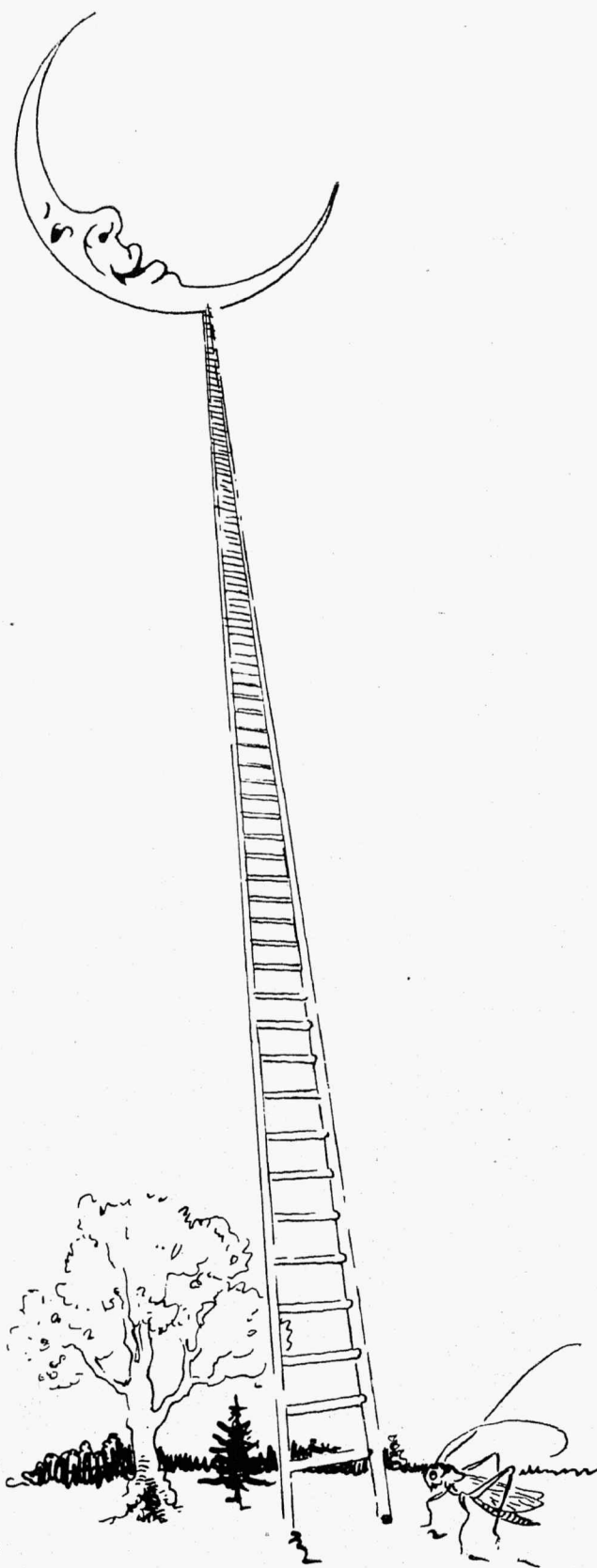
„Ta andis mulle parima anni.“

„Mis see on?“

„Viiul. Jumal kinkis mulle viiuli, kuid sellel pole keeli.“

„Keeli? Tõmba mu sabast jõhve!“

Pisike rohutirts sikutas hobuse sabast hõbedase jõhvi, pingutas selle viiulile ja mängis. Siis alustas ta rändu mööda maailma, et rõõmustada oma mänguga inimesi, rohuliblekesi ja väeteid olendeid.

Kui vana-vanaisa mängis kiirjooksjat

R. Sagrits'a illustratsioonid

Mu vanaisa jutustas tihti lugu, kuidas tema isa ükskord, ühel pimedal sügiseööl, tulnud mõisast teolt. Oli teine kolledasti väsinud, pole ka ime, mõisast koju on ilusti oma neli kilomeetrit maad, vana-vanaisa oli päev läbi kõvasti tööd rassinud teha ja lisaks olnud tee ka nii porine, et kui oled vähe nõrgemate jalgadega, võid iga kahe sammu järel selili lennata.

Nii siis vana-vanaisa tuli ja mõtles, et jõuaks ometi kord koju, viskaks sängi selili ja magaks nagu kivi. Ise aga veel vaevalt jõuab tõsta ühte jalga teise ette. Korraga näeb (parajasti jõudis teine just metsa vahelt välja), et siinsamas tee ääres paistab pimedusest viljarõuk, aga rõugu ääres seisab hobune ja krõpsutab süüa.

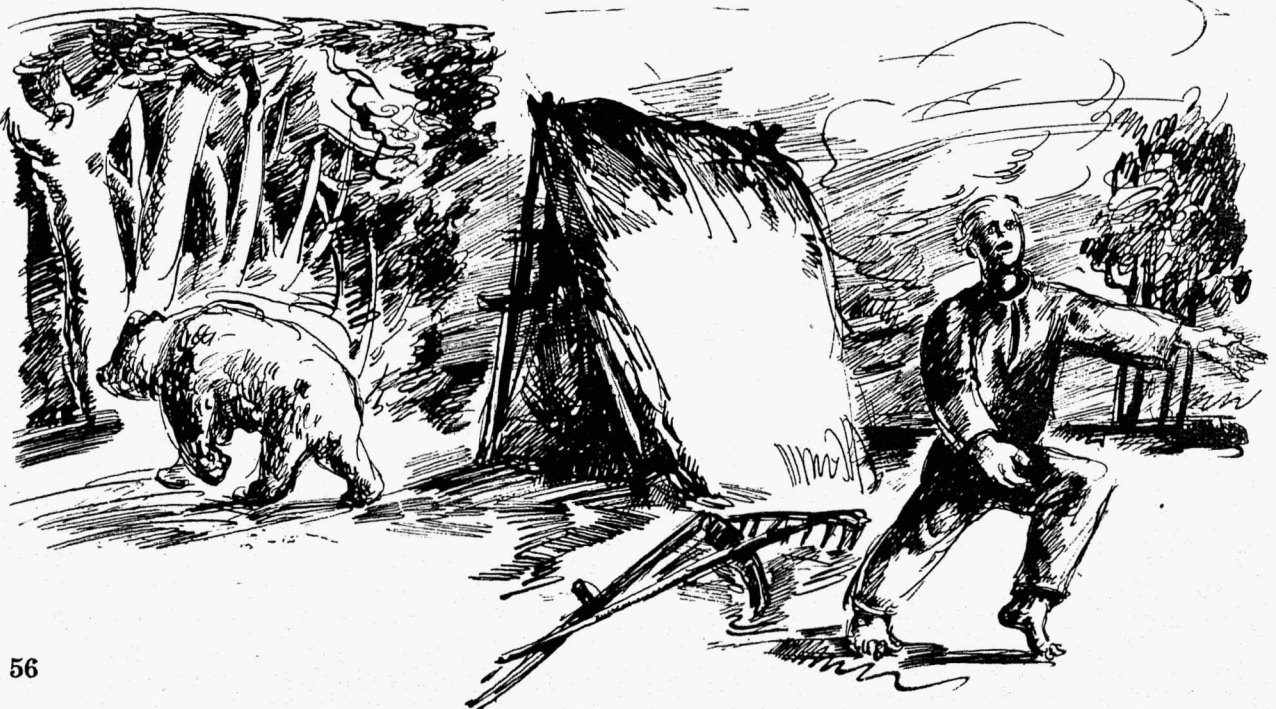
„See on Sepa Märdi vana ruun,“ mõtles vana-vanaisa. Ja sealsamas tuligi talle pähe hea nõu. Vaja õige võtta hobune, istuda selga ja sõita koju. See verst maad, ega see ruunal konti murra, saavadki hambad vahepeal kaerakrõmpsutamisest puhata. Ja ega sihuke vana loom enam kuhugi hulkuma lähe, kui lased ta lahti.

Tuleb siiasamasse kaerarõugu juurde tagasi ja jätkab oma õhtusööki.

Vana-vanaisa hakkas tasakesi rõugu varjus hiilima hobuse poole, et mine sa neid võraid loomi tea, viimati näeb tulijat enneaegu, ehmub ja lippab minema. Hakka siis teda veel mööda välja taga ajama. Siis, korraga, kargas rõugunurga tagant välja ja krapsti hobusel ümber kaela kinni. Ja siis ta alles nägi, et see polnudki Sepa Märdi vana ruun, vaid hoopis suur karu.

Kui siis vana-vanaisa pistis minema nii suure jooksuga kodu poole, et oli päris ime, kuidas ta raske keha oma jalgadele järele jõudis. Taha tal muidugi polnud aega vaadata, muidu ta oleks näinud, et karu niisama suure kiiruga putkas metsa poole. Väsimust ei tulnud enam meeldegi. Ise ta tõendanud, et pole jõudnud kolmenigi lugeda, kui olnud juba koduvärvavas.

Mina muidugi selle eest ei saa vastutada, kas see vastab täpselt tõele, aga kes teab, võib-olla kui keegi seekord vana-vanaisa jooksu aja oleks stopperiga ära mõõtnud, vahest tuhande meetri jooksu maailmarekord oleks veel tänapäevani minu vana-vanaisa nimel.

Peeter ristiisaga haiglas

„Ristiisa,“ ütles Peeter ühel oma järjekordsel külastusel, „ole hea ja võta mind kord enesega haiglasse kaasa. Tahaksin nii väga näha haigeid ja vaadata, kuidas sa neid ravid.“

Ristiisa, kellele Peetri ind tervishoidlikkude küsimuste ja haiguste vastu meeldis — kutsus ta ju Peetrit tulevaseks väikeseks arstiks —, oli sellega nõus. Lepiti kokku külastamisajaks.

Määratud tunnil ootas Peeter ristiisa haigla uksele ja astus koos temaga sisse. Puhtus, valgus ja vaikus võtsid neid seal vastu. Valgetesse põlledesse riietatuna käisid õed ja arstid kiiresti edasi-tagasi. Ühes toas oli rohkesti lapsi vanematega. See oli haigla ambulants ja kõiki neid lapsi pidi ristiisa läbi vaatama. Arstituba, kuhu Peeter ristiisaga astus, oli valge ja äärmiselt puhas. Kuski polnud leida tolmutükki. Riietudes valgesse põlle ja pannes Peetri nurka toolile istuma, hakkas ristiisa haigeid lapsi vastu võtma. Seal oli lapsi kõhaga, kõhulahtisusega, palavikuga jne. Kõiki neid kaebusi ja haigusi, mida Peeter paari tunni vältel tähelepanuga kuulas ja nägi, ei suutnud ta lõpuks meelesti pidada. Ainult üks laps, järjekorras viimane, jäi talle meelde. See oli kõhn ja kahvatu poisike. Ema kaebas, et lapsel olevat sageli palavikud, kõhivat palju ja polevat sugugi isu. Peeter imestles iseeneses, kuidas võib olla, et poisikesel pole isu, temal on seda küll rohkem kui tarvis. Ikka on tal kõht tühi, olgu see hommikul või õhtul. Näib, nagu ei suudaks ema talle üldse niipalju süüa anda kui ta tahab.

Ristiisa päris lapse emalt üht ja teist, erilise tähelepanuga aga perekonnas esinevatest kopsuhaigustest ja kõhivatest perekonnaliikmetest. Peale lapse läbivaatamist soovitas ta emale teda haiglasse jätta. Ema oli sellega nõus ja kella helistamisele tuli üks õdedest ning viis lapse ära. Ristiisa rääkis lapse emaga nähtavasti midagi väga tõsist, sest ema silmad

täitusid pisaratega. Mis nad rääkisid, sellest ei saanud Peeter aru, ta võis ainult eraldada sõna „tiisikus“.

„Noh, poiss,“ ütles ristiisa peale poisikese ema toast lahkumist, nähes, et tal enam haigeid ei ole, „kuidas meeldis sulle?“

„Küll pead sa aga palju teadma ja tundma rohtusid, mida haiged vajavad. Aga mulle jäi meelde ainult see viimane haige, kõhn ja kahvatu poisike. Mis tal viga oli? Miks hakkas ema nutma, kui sa temaga rääkisid tiisikusest?“

„Poisike on raskesti haige. Tal on tiisikuse algus ja selle sai ta kindlasti oma kopsuhaigust põdevalt isalt.“

„Kuidas ta selle haiguse siis isalt sai? Tiisikust tekitavad ju pisilased, nagu iga teistki haigust. Kuidas siis pisilased isalt pojale edasi kandusid?“

„Kopsuhaige inimene eritab kõhimi-sega ja rögaga alati haigust tekitavaid pisilasi. Need, sattudes tervesse inimesse, võivad seal haigust tekitada. Võimalusi sääraseks haiguse edasikandmiseks on meil küllaldaselt. Kui sa tänaval liigud ja tähelepanelikumalt inimesi jälgid, näed üsna sageli, kuidas üks või teine vastutulijale kohe näkku kõhib ja peale kõhimist maha sülitab. Seda ei tehta mitte üksi tänavatel, vaid isegi kodus, omas toas. Sülje kuivades tõstab õhuliikumine pisilased koos tolmutega õhku ning teised inimesed on sunnitud neid sisse hingama. Nii kantakse edasi mitte üksi tiisikust, vaid ka palju teisigi haigusi. Poisikese ema rääkis, et kopsuhaige isa kõhib alaliselt ja armastab alati maha sülitada. Sellega külvab ta toa õhu alaliselt pisilasi täis. Säärase ebatervishoidliku ning inetu kombe tagajärge nägid sa ise: poisike on haigustunud tiisikusse.“

„Tõsi küll, ristiisa, iga päev võib tänavatel näha inimesi, täiskasvanuid ja lapsi, maha sülitamas. Olen ka ise vahel seda teinud — see olevat mehelik, ütles

üks kaasõpilastest, kes oskab suures kaares sülitada.“

„Ei, Peeter, see ei ole mehelik. See on inetu ja lubamatu teoviis. See näitab, kui võrra inimene on kasvatamatu ja hoolimatu teiste kaaskodanikkude vastu. Pea meeles, Peeter, mahasülitamine on sama hea kui teisele suhu sülitamine. Ega sa ei taha ju, et keegi sulle suhu sülitaks?“

„Seda küll mitte. Sa seletad kõike nii ilusasti, et mul hakkab häbi oma mahasülitamise pärast.“

„Sa oled ju noor ja tegid rumalusest ainult seda, mida nägid täiskasvanuid ees tegemas. Nüüd oled aga neist targem ega sülitata vist enam iialgi maha.“

„Ei, seda ma enam ei tee. Selle haige poisikese kuju seisab mul alati meeles ja keelab mind maha sülitamast. Samuti tahan nüüd koolis teistele õpilastele seletada, kui võrra halb ja inetu see komme on.“

A.

Meie oma kaastöö

Unenägu

Vint

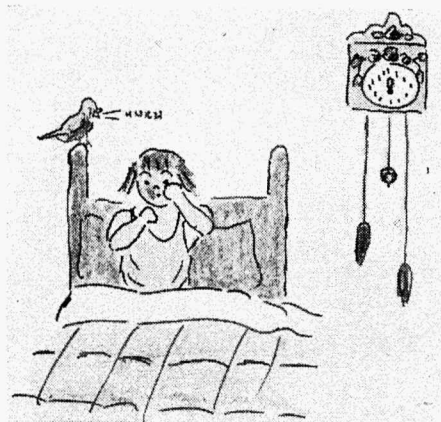
Oma joonised

Kätte jõudnud kesköötund,
Vint näeb rahulikult und,
uneilmas ringi jändab,
mööda sood ja raba rändab.

Ookeanil tema sõidab,
uusi maid ja radu võidab.
Türklastega sõda peab,
neegreid ninapidi veab.

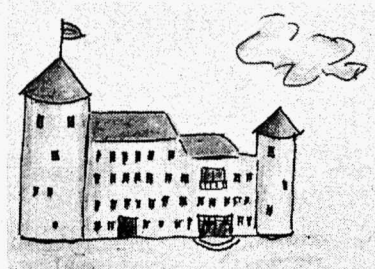
Hiina keisrilt röövib raha,
mikaadole teeb palju paha,
hotentotid vangki võtab,
kodu poole röömsalt tõttab.

Sõjasaagist ostab maja,
kohvikannu, pudrupaja.
Korraldab siis suure balli,
toreda ja hästi kalli.

Kokku kutsub suguseltsi;
pidulised tants'vad valssi,
Kannikene polkat lööb,
memm suurt, rasvast torti sööb.

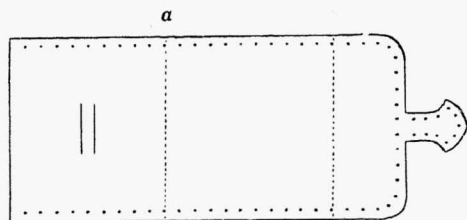
Korruga lööb seinakell,
paugupealt on lõpnud ball.
Akna taga kukub kagu, —
see ju oli unenägu.

Käsitöönurk

Teeme endile ise peenrahakoti.

Kui teil kellelgi juhtub kodus olema tükk õhukest nahka või näiteks on emal vana, moest-läinud käsitasku, mida ta enam ei tarvita, aga mille nahk on veel täiesti terve ja ilus, siis proovige sellest ise endale teha peenrahakotti.

Joon. nr. 1.

Selleks joonistame kõigepealt paberist lõike, pikkuselt ja laiuselt nii suure, kui keegi arvab endale tarvis minevat (joon. 1). Punktiiriga märgitud jooned tähistavad kohti, kust kohalt nahk tuleb kokku murda. Selle järel lõikame paberist lõike järgi juba nahast vastava tüki välja. Kes noaga hästi ei oska ümber käia, tarvitagu tugevamaid kääre. Nüüd tõmbame naha vasemale poolele pliatsiga, umbes pool sentimeetrit äärest, joone, millele omakorda iga poole või 0,8 sentimeetri järel teeme punkti (vt. joon. 1). Siis võtame mingi teravaotsalise eseme, kui muud pole käepärast, kas või hari-liku õmblusnõela, ja torkame sellega igast märgitud punktist läbi. Sel teel saame mustri viia paremale poole üle. Augud torgitud, keerame juba nahal parema poole peale. Nüüd vajame aga auguranda, mida tarvitatakse käsitööde (brodeerimise) juures ja millega näiteks rätsepapad löövad kuue sisse nõopaugu otsad. Augu-

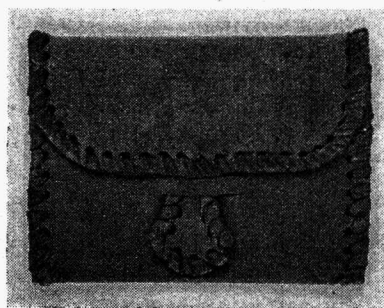
rauaga lööme (paremalt poolt) nahasse igasse nõelaga märgitud kohta augu sisse.

Lõpuks veel lõikame terava nootsaga joonisel kahe paralleeljoonega märgitud kohta umbes 2—2,5 sm pikkused lõhed.

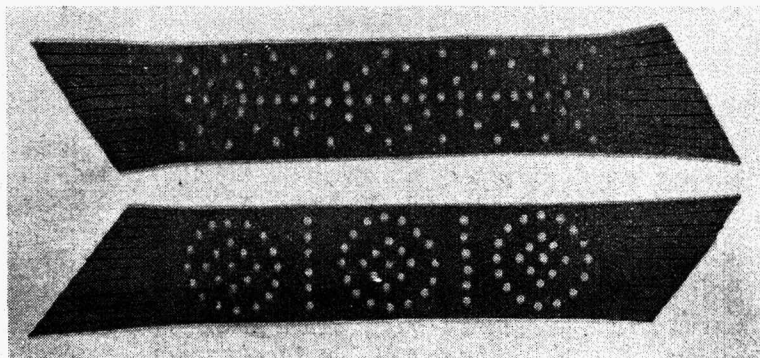
Nüüd vajame nahariba, mille laius võib olla 0,3—0,4 sentimeetrit, pikkus aga mida pikem seda parem. Kui pole käepärast säärast nahatükki, millest väga pikka riba saab lõigata, teeme nii: lõikame nahast kettataolise tüki välja, läbimõduga umbes seitse sentimeetrit, ja sellest lõikame spiraalikujuuliselt nahariba välja. Pärast venitame ta õigeks ja ongi soovitud pikk riba käes.

Järgmiseks murrame nahatüki punktiirjoone *a* kohalt kokku, vaatame, et augud tuleksid vastamisi, teeme naharibale teise otsa sõlme sisse, tõmbame ta seestpoolt kõige alla jäänud august läbi, ja siis hakkame sellega minema ümberringi, kuni jõuame teisele poole kotipõhja välja. Soovitav on rahakott enne tarvituselevõtmist kuuma triikrauaga (läbi riide) üle pressida, et ta korralikult siledaks muutuks. Lõplikul kujul näeb ta välja, nagu näidatud joon. 2.

Teise tööna teeme, samuti nahast, lugemismärki. Selleks võtame umbes 3,5 sentimeetri laiuse ja 20 sm pikkuse nahariba, lõikame sel otsad viltu maha ja otstesse, pikemast harust mõõdetud umbes nelja sentimeetri pikkuselt, lõikame narmad sisse. Siis märgime jälle mustri vasemale poole peale (eeskujuks võib tarvitada lihtsaid vöömustreid või ise omast peast midagi kombineerida), torkame jälle nõelaga paremale poole läbi ja lööme augurauaga mustri sisse. Joonisel 3 on toodud näitena kaks endavalmistatud lugemismärki.

Joon. nr. 2.

Joon. nr. 3.

Kaksikud Bobby ja Billy printsi ning kerjuse osas. Kas pole nad tõesti nii sarnased, et neid võis ära vahetada?

Filminuud

Prints ja kerjus,

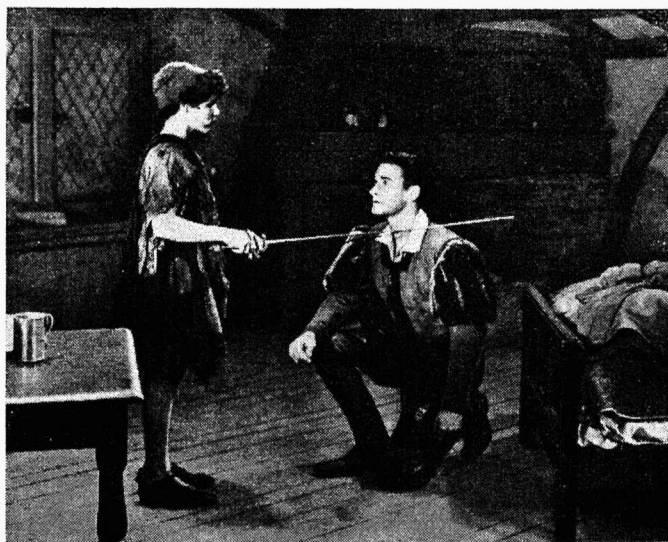
suurfilm kahe väikese poisiga.

Kas on teist keegi lugenud Mark Twaini ajaloolist romaani XVI sajandist „Prints ja kerjus“? Hüva, need, kes on, teavad, et see on põnev noorsoojutt. Nüüd on Ameerikas valmistatud selle jutu järgi suurfilm, mida võib-olla ka Eestis näeme. Huvitav on film selle poolest, et peaosalisteks on kaks poissi, kes sarnanevad teineteisega nagu kaks tilka vett. Pole ka põhjust imestuda, sest need noored näitlejad, Billy ja Bobby Manch, on kaksikud.

Jutustan teile lühidalt filmi sisu: Aastal 1547 (niisiis juba väga vanal ajal) sureb Inglismaal kuningas Henry VIII, tema järglaseks aga saab väike prints Edward. Lossipargis mängides kohtub ta räbalates kerjuspoissi

Tomi, kellega sõprudes kutsub viimase lossi, vallatledes vahetades rõivad. Väike prints paneb endale selga kerjuspoisi rõivad, kuna Tom saab prints'i ülikonna. Lossi valvurid aga ei tunne enam kerjuspoisi räbalates prints'i ära ja kihutavad ta tänavale. Edwardi sõnu, et ta on prints, ei usu keegi, samuti nagu keegi ei taha uskuda Tomi vastuvaidlusi, et ta pole prints. Arvatakse, et väikese prints'i vaimne tervis on lihtsalt suurtest pingutustest häiritud.

Samal ajal, kui kerjuspoiss Tomi peetakse printsiks, peab väike Edward läbi elama palju kannatusi ja viletsust. Ainult krahv Hertford ja lossi kaardiväe pealik teavad tõsiolusid, kuid krahv ei mõtlegi eksitust selgitada, sest ta tahab ise võimule pääseda, ning käsib pealikut, kes on väga halb inimene, esimesel võimalusel Edwardi tappa. Prints'il pole peale Miles Hendoni, vaese seikleja, ühtki sõpra, kes teda usuks ja kaitseks. Kui kaardiväe pealik prints'i tahab surmata, päästab Hendon ta ja läheb temaga lossi, kus parajasti Tomi tahetakse kuningaks kroonida. Alles nüüd, kui poisikesed teineteise kõrval seisavad, kuigi täiesti sarnased, saadakse eksitusest aru ja Edward kroonitakse kuningaks. Krahv Hertford peab Inglismaalt põgenema, kuna Hendon, kelle Edward juba kerjusena rüütliks lõi, saab rikkaliku tasu. Kerjuspoiss Tomist, kes polnud ju milleski süüdi, saab noore kuninga mänguseltsiline ja parim sõber.

Prints Edward, keda kõik peavad kerjuspoisiks, lööb oma kaitseja Miles Hendoni rüütliks.

„Päikese Klubi“ liige Leida, Tallinnast. Tahab mõne teise klubiliikmega astuda kirjavahetusse. Saatke aga toimetusse oma nimi ja aadress, küll toimetame selle Leidale edasi.

„Päikese“ ringhäälingule tuleb veel praegu iga päev vastuseid, nii et meie selle tulemusi käesolevas numbris kokku võtta ei saa. Loodame seda teha järgmises numbris.

Tähelepanemiseks kõigile, kes tahavad „Päikese“ lühijuttude võistlusest osa võtta! Käsikirjad tulevad kirjutada selgelt ja ainult paberilehe ühele poolele, teine pool jätke puhtaks. Muidu meie ei saa seda kasutada, ükski trükikoda ei taha mõlemale leheküljele kirjutatud käsikirju ladumisele võtta.

Vasemal: Erik Vieweger, Viljandist. Teda üllatas Õnehaldjas soome saaniga.

Paremalt: Kiira Lukin, Petserist. Sai uisud, ja mis veel kõige üllatavam: otse sünnipäevaks.

Jaan Kulli, Rakverest. Tellimispreemiast langes temale 50-kroonine raamatukogu.

„Päikese Klubi“ margikogujaile:

Asta Zimmermann, K. Pätsi t. 12, Põltsamaal, soovib vahetada Eesti postmarke Rootsi või Norra omade vastu.

Üleskutse kõigile „Päikese“ lugejatele:

Kui kuulute noorkotkaste, kodutütarde organisatsiooni või olete oma kooli õpelasperes tegev, saatke meile oma organisatsioonist või koolielust ülevõtteid ja lühikesi kirjeldusi. Avame lähemal ajal kooliõpilaste isetegevuse ja nende organisatsioonide otstarbeks uue erinurga.

Koit Hirvelaan, Tallinnast.
Võitis fotoaparaadi.

„Päikese“ joonistusvõistlus.

Käesolevaga „Päike“ korraldab joonistamisvõistluse nende „Päikese“ tellijate vahel, kes ajakirja on tellinud vähemalt 3-ks kuuks. Osavõtjad peavad hiljemalt 1. aprilliks s. a. saatma joonistuse, mille teemaks on: „Minu meeldejänum elamus“. Joonistused tuleb teha tušiga valgele paberile ja lühike seletus juurde lisada. Ümbrikule märkida: „Päikese“ joonistusvõistlus, pk. 462, Tallinn.

Auhindadeks jagatakse: 1) Raamatuid kr. 15 väärtuses; 2) raamatuid kr. 10 väärtuses; 3) ja 4) raamatuid kr. 5 väärtuses.

Hilja Järvesoon, Põltsamaalt. Suuskade ja suusakeppide uus omanik.

Mõista, mõista, mis see on!

Kaks araablast ja kookospähkel.

Kaks araablast ratsutasid läbi kõrve. Nad olid mõlemad kangesti näljased. Kui nad viie päeva eest oma telgist teele asusid, võtsid nad küll suure söögikompsu kaasa, aga siis tuli neile ühel õhtul õige suur ning vihane lõvi vastu ja tegi just sihukese näo, nagu tahaks neid ära süüa. Kange hirmuga viskasid araablased söögikoti lõvi kätte, ja seni kui see koti kallal rebis, said põgenema. Nüüd nad olid juba kolm päeva söömata.

Seal aga silmasid nad järsku liiva peal maas kookospähklit, mis polnud just kõige suuremate liigist. Ühelegi mehele on sihukesest vähe, kahele ei maksa kõneldagi. Seepärast pöörasid araablased otsekohe tülli.

„See on minu pähkel,“ karjus üks. „Mina nägin teda enne.“

„Mina nägin enne,“ kisendas teine vastu.

Sõna tuli sõnast ja lause lausest ja peagi olid araablased nii kaugel, et oleksid peaaegu väikese kookospähkli pärast teineteisele kallale karanud. Õnneks trehvas sinna tulema just viimasel minutil väike neegripoiss.

„Oodake natuke,“ ütles ta. „Ennemini kui siin tülitseda, katsume proovida teist moodi, kummale jääb pähkel.“

Araablased kratsisid kõrvatagust, aga neile ei tulnud midagi meelde.

„Mina tean,“ ütles neegripoiss. „Näete seal silmapiiril obeliski. Kui ma kolmeni loen, kihutage sinna. Kelle hobune hiljem pärale jõuab, saab pähkli endale.“

Neegripoiss luges kolmeni, aga kumbki araablane ei liikunud paigast. Vahtisid muudkui põlevate silmadega teineteise otsa. Kumbki ei tahtnud ju teisest ette jõuda.

Neegripoiss nägi, et nii see asi ei edene. Ta läks ja sosistas neile midagi kõrva. Ja siis lühikesel askeldusel järel kihutasid araablased tuulekiirusel minema.

Mida sosistas neegripoiss araablastele?

*

Kaselehed on küljes, aga kask ei ole. Mis ta siis on?

*

Milla läks suvel maale tädi poole. Päev otsa jooksis ta metsas ringi ja kui ta õhtul koju tuli, oli ta, teadagi, puruväsinud.

„Kas nägid metsas palju huvitavat?“ küsis tädi.

„Väga palju,“ vastas Milla. „Aga kõige huvitavam oli siiski üks naljakas loom. Mis loom see oli, seda ma küll ei tea.“

„Kuidas see loom välja nägi?“ päris tädi.

„Ma ütlesin juba, väga naljakas,“ seletas Milla. „Ümmargune nagu kuul. Aga muidu polnud tal midagi, ei nokka ega saba, karva ega villa, pead ega jalga.“

„See vast polnudki loom,“ naeris tädi, „vaid kivi.“

„Kus ta siis kivi oli, kui ta hiljem, kui tulin tulema, jooksis metsa,“ pahandas Milla.

Ei tea, mis loom sihuke võis olla?

*

a m u d k o a e e m i

Ülalolevad tähed on keegi vist segi ajanud. Kui nad õigesse järjekorda seada, saame sealt ühe maa, peale selle veel meile kõigile väga armsa maa. Vaadake järele, kindlasti tulete selle õigesse järjekorda seadmisega toime.

*

Saare talu noorperemees läks veskile. Jahu oli vaja. Kui ta veskisse sisse astus, nägi ta möldrit, kes seisis veskis ilma peata. Kui nüüd keegi arvab, et Saare noorperemees sihukese nähtuse peale muutus näost valgeks, hakkas appi karjuma või kihutas pöörases hirmus veskist välja kodu poole, siis ta küll eksib põhjalikult. Ta hüüdis ainult kõvasti:

„Tere hommikust, mölder!“

Mölder tuli tema juurde, andis kätt, noogutas pead (mis näitab ainult, et ta enam polnudki peata) ja nad hakkasid kahekesi terakotte sisse tirima.

Kas Saare noorperemees nägi enne valesti?

*

Ühel majaperemehel oli kord korter välja üürida. Seda tuli vaatama mees, kes majaperemehele esimesest pilgust alates väga meeldis. Ta oli meeldiva välimusega, korraliku inimese jutuga ja viisaka käitumisega. Ka temale meeldis korter väga ja peagi said nad peremehega selles asjas kaubale.

„Kas teil lapsi ka on?“ küsis peremees veel enne teise lahkumist.

„On küll.“

„Kui palju?“

„Kaks ja pool tosinat,“ vastas mees.

„Mis?“ hüüdis majaperemees kokkunult ja ajas parema kõrva ette, millega kuulis paremini. „Ma vist kuulsin valesti?“

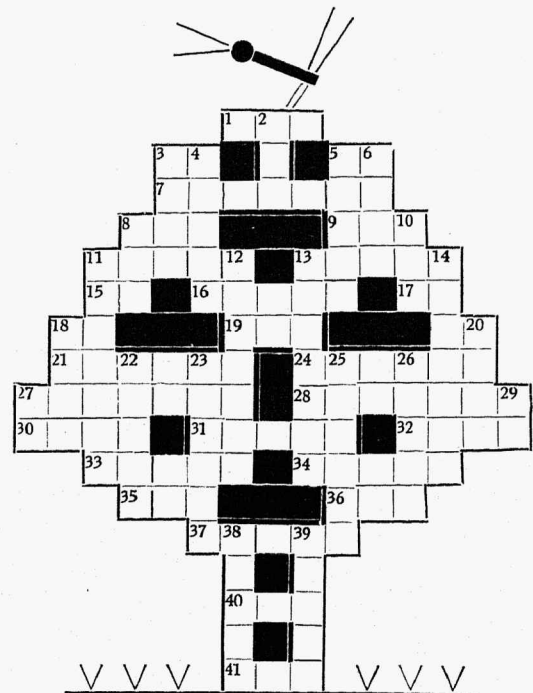
„Kaks ja pool tosinat,“ kordas mees kõvasti.

„Siis teie ei mahu ju korruga sellesse korterisse sissegi,“ arvas majaperemees.

„Küll mahume,“ ütles mees.

Pärast selgus, et majaperemees polnud tast õieti aru saanud. Aga nüüd öelge teie, lugejad, mitu last oli mehel?

RISTSÕNAMÕISTATUS.

Põikread: 1. Käesoleva ristsõnamõistatuse kuju. 3. Kah. 7. Maa seest algav veenire. 8. Raasuke. 9. Missugune inimene ei peta? 11. Ruum, kus istud koolis. 13. Ennustuses. 15. Hoov. 16. Igivana. 17. Kaksiktäis-häälik. 18. Tavaline lühend sõnast kroon. 19. Innukus. 21. Viljapeksmisel eralduv loomatoit. 24. Maa, mida armastame. 27. Linnast väiksema asulani. 28. Tihedamini esinev. 30. Lage kandev palk. 31. Omadused, mis teevad andekaks. 32. Purunenud jäänused. 33. Loom, kes poegib. 34. Missuguses mereosas on lainetus vaikssem? 35. Siduv sõna. 36. Minul. 37. Mida lisandab ema igale toidule? 40. Nimetatakse öiseks päikeseks. 41. Sedaviisi.

Püstread: 2. Suleb silmad. 3. Plaan. 4. Tarvitatakse sepikojas. 5. Suure, laialdase metsa. 6. Pead paika. 8. Rõõmustab silma. 10. Too. 11. Kaugele üles. 12. Siiditaoline. 13. Enneolnud. 14. Korratud. 18. On osav ujuja. 20. Taimestikuala kõrves. 22. Lahti tegema. 23. Välismaine puuvili. 25. Lund tulema. 26. Kus sõidetakse suurte laevadega? 29. Minu. 38. Mõistan. 39. Mille lükkame hommikul akna eest?

Eelmises numbris ilmunud ülesannete lahendused.

Ihnsa mehe joonistus:

Joonisele on paigutatud järgmised asjad: ratas, joonlaud (kolmnurk), pudel, vasar, käärid, nuga, saag, hõõvel, kirves, sirkel.

*

Venna vastus Kaarlile:

Kulla poiss!

Suur tänu kirja eest. Vastan kohe, et juba kolmapäeval saaksid kätte kirja. Käin iga päev suusatamas, kui tulen koolist ja lõuna söödud. Õpin paar tundi ning kui aega üle on jäänud, loen juturaamatut või aitan isa. Muud uudist mul ei ole. Nii palju küll, nägin täna suurt omnibusi, mis oli saabunud Tallinnast. Tervitab Peeter.

*

Ristsõnamõistatus:

Põikread: 1. Õis. 2. Puu. 3. Kai. 6. Koo. 9. Rae. 10. Ann. 11. Iil. 12. Ah. 13. Siisike. 16. Mis. 17. Nali. 19. Kodumaa. 23. Edu. 24. Ega. 25. Kah. 26. Sai. 27. Kosutama. 30. Kee. 31. Utt. 33. Edevana. 34. Mul. 35. Isa. 36. Me. 37. Nad. 38. Nuttes. 39. Kasvama. 41. Ev. 42. Mu. 44. Isu. 46. Udu. 47. Muu. 48. Uus. 49. Sea. 50. Era.

Püstread: 1. Õpperaamat. 3. Kassikene. 4. Ani. 5. Inimesed. 6. Kiisutan. 7. Oik. 8. Olene-matu. 14. Siduv. 15. Ta. 18. Aga. 19. Kae. 20. Oh. 21. Ustav. 22. Ai. 25. Kel. 28. Odav. 29. Anum. 30. Kus. 31. Uss. 32. Seadusega. 34. Merimees. 40. Alumine. 43. Muutma. 45. Su.

*

Vanaema hauale jäi järele kolm küünalt. Teised seitse põlesid ära.

*

Jõe vaim ja rätsep:

Rätsepal oli esimest korda üle silla minnes taskus 21 senti raha.

*

Jänes hakkas sellepärast postist alates jooksmata metsast välja, et post asetseks täpselt keset metsa.

J. Palm. „Seenel“ peab jääma järke ootama. Tarvitame harilikult töid enam-vähem kokkukõlas käesoleva aastaajaga. „Õnn“ ilmub järgmises numbris.

S. H. Tallinnas. „Pisaratejärv“ ilmub edaspidi. „Minu väike sõber“ jääb välja.

E. N. Viljandis. Kahjuks ei saa avaldada, liiga pikk meie tarvis. Kui saaksite umbes poole võrra karpida, siis hea meelega.

O. Mets Tartus. Ei ilmu.

K. V. Nõmmel. Vahest saame paigutada järgmisse numbrisse.

A. Urm. „Kahe venna“ sisu on päris hea, aga kahjuks liiga palju venitatud. Seepärast jääb kasutamata.

Blondpeake. Sinu mõistatused avaldame hea meelega, kui teatad meile, kust kohalt nimelt oled nad võtnud. Ka küsimuste jaoks ei leidunud käesolevas numbris enam ruumi.

Tähelepanemiseks kõigile kaastöölistele! Kui saadate meile mõne tõlke, siis palume tingimata juurde lisada, kust kohalt see asi on tõlgitud, muidu me ei saa seda kasutada.

„Päikese“ Õnehaldjas jagas kinke.

Seekord Õnehaldjas otsustas pika kaalumise järel mõistatuste ja ülesannete õieti lahendajate vahel jagada auhinnad järgmiselt: 1) M. Twain'i „Huckleberry Finni seiklused“ — D. Össo, Valga; 2) suur karp head šokolaadi — Ö. Kodres, Viljandi; 3) „Päikese“ aastatellimine — H. Leemets, Nõmme; 4) karp värvipliatsid — Ö. Hünerson, Tartu.

Käesoleva numbri mõistatuste lahendused palutakse saata hiljemalt 5. märtsiks toimetusele, Tallinn, pk. 462. Õieti lahendajate vahel jagatakse välja järgmised auhinnad: 1) Mark Twaini „Prints ja kerjus“; 2) elektritaskulamp; 3) tasku- või sulenuga.

„PÄIKE“ ilmub üks kord kuus. Tellimishinnad: 12 kuud — kr. 3.50, 6 kuud — kr. 1.80, 3 kuud — kr. 0.90. Üksiknumber kr. 0.35. Kuulutuste hinnad: kaantel 2. külg kr. 120.—, 3. külg kr. 100.— ja 4. külg kr. 160.—. Tekstis $\frac{1}{1}$ lk. kr. 180.—, $\frac{1}{2}$ lk. kr. 90.—, $\frac{1}{4}$ lk. kr. 45.—. Kuulutusi võtab vastu reklaamikeskus „Reka“, Tallinn, V.-Posti 1 ja abitalitus Tartus, Suurturg 15—1.

Tegev ja vastutav toimetaja L. Tigane. Peatoimetaja ja väljaandja K. S. Einer. Kirjastus „Kuldkiiri“. Posti jooksev arve nr. 737. Toimetus ja talitus: Tallinn, Endla 52-a—1. Tel. 410—47. Abitalitus: Tartu, Suurturg 15. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised ja ajakirjandusekontorid. — Tarvitamata käsikirjad tagastatakse, kui neile on juurde lisatud vastaval arvul postmarke.

Postiaadress: „Päike“, Tallinn, pk. 462.

PUDU-, KIRJUTUSTARVETE JA MÄNGU-
ASJADE KAUPLUS

H. REIAL

TARTU, NARVA T. 113, TEL. 15-69

*Soodsaim suurte ja laste trikoopesu ostukoht
Kirjutustarbed * Suur valik mänguasju
Koolilastele kohvleid*

RIIGI KLASSILOTERII PILETITE MÜÜK

TARTU, RÜÜTLI 5 „**TEADUS**“ TARTU, RÜÜTLI 5

RAAMATU- JA KIRJUTUSMATERJALI
KAUPLUS

*Suures valikus kooli- ja kantseleitarbeid, paberit,
moelehti, margikorjajatele igasuguseid välis- ja
kodumaa marke. — Trükikoda. — Soodsaim koht
nimekaartide, peo- ja aktusekavade, nimekirjade jne.
trükkimiseks.*

„TEADUS“ — TARTU, RÜÜTLI 5

4. - V 60

Ar 338P
Päike

Hind broš. kr. 3.60,
kõites kr. 4.85.

ILMUB LÄHEMAL AJAL

DR. A. REIMAN'I

EMA KÄSIRAAMAT

LASTE TERVISHOIU, TOITMISE JA
KASVATUSE ALAL.

Raamat ilmub suures formaadis, heal paberil, üle 300 lk., hulga sisuselgitavate piltide ja nägusa kaanega. Tellida kirj. „KULDKIRI“, posti jooksev arve 737, Tartu esindus Suurturg 15-1, avatud 10—2.

Kirjastus „Kuldkiri“, Tallinn, pk. 462.

Päike on kõigi laste suurajakiri!

„PÄIKESE“

1938. a. aastatellimine on parim kink, mida vanemad oma lastele võivad teha.

„Päike“ ilmub kord kuus,
aastas 12 numbrit.

„Päikese“ tellijale hinnata
kaasandena ilmub käesoleva
aasta lõpul 1939. a.

„Päikese“ kalender,
värvi- ja mustvalge, suurte illatustega

„Päikese“ sõprade arv kasvab iga päevaga, oodates igat-
susega järgmist numbrit, mis toob uut, ilusat, huvitavat ja
üllatavat oma noortele lugejatele, kuid ka nende vanemad ei
saa „Päikest“ läbi lugemata kõrvale panna.

Isad, tellides endale ajalehti, ärge unustage „Päikest“!

Emad, tellides endale ajakirju, ärge unustage „Päikest“!

„Päikese“ tellimishinnad:

3 kuud — kr. 0.90, 6 kuud — kr. 1.80, 12 kuud — kr. 3.50.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutised, selleks volitatud tellimiste vastuvõtjad üle maa, ajakirjandusekontorid ja paljud raamatukauplused.

Kirjade aadr.: Ajakiri „Päike“, Tallinn, pk. 462. Tellijatele toob post ajakirja täpselt ja kiirelt koju.